

Ukininkas

Prekė laikraščio:

Prusose ir i Austriją 21½ auks.

i Ameriką ir i kitas svetimas žemes 4 auks.

i Rusiją (kuvertuose) 5 rubl.

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus

rašto arba už jos vietą per pusę įpuslapio 60 feningių.

ISEINA KAS MĖNESIS VIENĄ KARTĄ.

Smulkus Kreditas.

Ukininkams labai reikalinga yra turėti savo kasas arba bankus, iš kurių galėtų pasiskolinti pinigų ant reikalų ukininkystės. Suvalkų gubernijoje ir visoje Lenkų Karalystėje ukininkai naudojasi iš dviejų institucijų: iš Kreditinės Draugystės Žemvaldžių*) (towa rzystwo Kredytowe Ziemskie) ir iš Valsčiaus Kasų. Iš Kreditinės Draugystės, kuri yra įkurta dvarponų, gali naudotis tik turtingesniejie ukininkai (ką turi per 90 margų lauko) ir dėlto ji yra mažai priinama. Iš Valsčiaus Kasų gali naudotis visi ukininkai, ne tik turtingi, bet ir vargingesniejie. Dėlto naudinga yra ukininkams pažinti tas kasas arčiaus.

Valsčių Kasos yra valdžios įkurtos neužilgo po lenkmečiui ir paskirtos vieninteliai kaimo gyventojams. Prasidėjo jos iš to, kad valdžia dalį pelno Kreditinės Draugystės paskyrė valsčiams ir įkurė valsčiaus kasas. Pagal įstatus**) kasoms pavesta yra ne tik skolioti pinigus reikalaujantiems ukininkams, bet ir priimti pinigus (išteklių) ant procentų. Iš pradžių tokių kasų buvo ne daug, bet vėliaus pelnas iš tų kasų buvo apverstas ant įkurimo naujų kasų ir tokiu būdu atsirado kasos visuose valsčiuose. Bet tokios kasos gali but įkurtos ir pačių valsčių arba kelių kaimų (art. 3)

Užžiūrėjimas valsčiaus kasos yra pavestas valsčiui ir kamisoriui. Artymiausiu užžiūrėtojum kasos yra vaitas, knygas veda valsčiaus raštininkas, o pinigams išduoti turi but valsčiaus išrinktas kasierius.

Kasierius, raštininkas ir vaitas gauna algą tik tuomet, jeigu grynas pelnas kasos daaina sulyg 100 rub; iš to pelno kasos darbininkams paskiriama yra alga pagal valsčiaus sutarimą.

*) Kuria visai neteisingai „potiku“ vadina.

**) Ustawa czasowa kas zaliczkowo-oszczędnościowych dla ludności wiejskiej w. gub. Krol. Polsk. wydana dnia 18 (31) Lipca 1869 r. i uzupełniona d. 13 (21) Listopada 1870 r.

bet iš viso gali but paskirta vos 1/3 (trečia dalis) viso pelno (6) Be to da valsčius kas mets paskiria 3 ukininkus (ne prigulinčius prie valsčiaus valdžios), kuriems paveda padaryti reviziją knygų, perkratyti pinigus ir kasos skaitliavimą (rokundas) (sustatyti atskaitą ir apgarsinti apie kasos storį ant artymiausio susirinkimo (6).

Jeigu kasos užveizdas ne pildytų savo pridėrysčių prigulinčiai, tuomet ukininkai gali skųstis kamisoriui, kuris yra vyriausiu užžiūrėtojum kasos. Kamisorius teip-gi turi daryti revizijas kasos pinigų bent 3 sykius per metus ir apie kasos klotį turi duoti žinią Komisijai ukiškų reikalų (9). Kasa su pinigais ir knygos stovi valsčiaus raštinynčioj, kur suseina kasos valdžia syki arba kelis syk per nedėlia.

Valsčiaus kasos skolina pinigus ukininkams tik ant 1—9 mėnesių, palukanų imą iš viršaus po 2 kop. nuo 1 rublio už 3 mėnesius t. y. 8% (art. 26). Norint pratęsti ilgiau gražinimų skolos, reikia apie tai prašyti kasos, prašymas reikia paduoti vienu mėnesiu prieš pasibaigimą termino; po 2 nedėlių turi but atsakymas nuo kasos valdžios. Pratęst skolą gali kasa ne daugiau, kaip ant pusės metų (29). Tokiu būdu su pratęsimu iš valsčiaus kasos galima pasiskolinti pinigų ant 1 metų ir 3 mėnesių.

Kiek pinigų galima pasiskolinti iš valsčiaus kasos, tai priguli nuo turtingumo ukininko. Bet skola ne gali but didesnio už 1/3 (trečdalį) vertybės triobų ir laukų ukininko. Vertybė žemės apsiskaito pagal valdžios išduotą taksą*) Pagal tą taksą 1 margas Vilkaviškio paviete kaštuoja 38 rub., Marjampolės 33 rub., Kalvarijos 31 r., Naumieščio 27 rub., Suvalkų 21 rub., Augustavo 18 r., Seinų 14 r. Vertybė triobų parodo suma, kuri apsergėta yra nuo ugnies (24). Tokiu būdu, jeigu norėtų pasiskolinti iš valsčiaus kasos ukininkas Marjampolės

*) Sbornik uzakonenii i pravit rasporiaž po krest. dielut. II. 367—377.

pavieto, kuris turi 40 margų lauko ir kurio triobos yra vertos 1000 rub., tai galėtų gauti iš valščiaus kasos 773 rublius. Po teisybei skolina kasa da mažiau, ne kaip išpuola pagal tą valdžios taksą*). Prašyt paskolinimo iš kasos galima arba žodžiu arba ant rašto, ir visi prašymai turi būti įrašyti į tam tikrą knygą No. 1 paeiliui (21). Užveizdas kasos, peržiūrėjęs prašymus, paskiria kam ir kiek turi būti išduota skolos ir kokioje eilėje (22). Sugražinės skola gali vėl prašyti skolos, bet pinigų gali gauti tik tuomet, kad ateina jo eilia pagal surašą prašytojų (31). Jeigu kas ne užmoka skolos savo laike, atėjus terminui, tai kasa da gali laukti 3 nedėlias, bet po 3 nedėlių paskiria baudą (štriopą) — už kiekvieną prastą nedėlį po 1 kap. nuo 1 rublio. Jeigu ir tai ir negelbti ir skolininkas ne gražina skolos paskirtam laike, tuomet vaitas turi tiesą griebtis eksekucijos įrankių (32).

Pradžioje, tika atsidarius kasai, skolinasi savi kasos pinigai arba pamatinis kapitalas. Tas pamatinis kapitalas valsčių kasų yra nedidelis, tankiausiai jis yra mažesnis už 1000 rub. (700—800 rub). Bet kasai pavesta yra teip-gi priimti svetimus pinigus ir tuomet kasa gali skolinti reikalaujantiems ir svetimus pinigus. Už svetimus pinigus kasa moka po 6% (procentus). Teip-gi pavesta yra kasai priimti pinigus našlaičių ir naudotis iš visokių kaucijų, baudų (štriopų) ir kitokių sumų, paliktų valščiaus valdžiai ant ilgesnio laiko (art. 3).

Svetimus pinigus kasa priima pradedant nuo 1 rublio ant aprubežiuoto arba ant neaprubėžiuoto laiko. Procentus už kapitalą, padėtą ant neaprubėžiuoto laiko, kasa išmoka kas pusė metų, o už kapitalą, padėtą ne ant ilgai, išmoka gražindama pinigus (44). Norint atsimiti iš kasos pinigus reikia apie tai užsiminti bent 1 mėnesiu pirma (43). Priimdama svetimus pinigus kasa turi daboti, kad kasoje ne liktų dykų pinigų, t. y. kasa tik tiek gali priimti pinigų ant procentų, kiek ji tikisi išdalinti reikalaujantiems pinigų (47). Priėmus pinigus kasa išduoda kvitanciją su vaito, kasieriaus ir raštininko parašais ir su kasos antspauda (pečėčiu). Pametęs kvitanciją turi duoti apie tai žinią kasos užveizdui, kuris išduoda antrą kvitanciją (duplikatą) ir gubernijos „Žiniose“ kaštu pametusio apgarsina, kad pamestoji kvitancija ne turi vertybės (50).

Visoki kaštai ant užžiurėjimo kasos, ant įtaisymo blankietų, knygų ir t. t. imasi iš kasos pelno. Tiksliai pradžioje, kada pelnas

kasos yra labai mažas, kaštai ant užlaikymo kasos imasi iš valščiaus turto. Atskyrus kaštus užlaikymo kasos iš viso pelno lieka grynas pelnas valščiaus kasos.

Grynas pelnas buna priskiriamas prie kasos turto. „Dalis gryo pelno (ne daugiau, kaip pusė), gali būti apversta ant viešų valščiaus reikalų (ant pastatymo mokyklos, ant labdarinių reikalų ir t. t.), tik kassyk reikia prašyti daleidimo Komisijos (užveizdo) ukiškų reikalų gubernijos“).

Toks tai yra surėdymas valščiaus kasų. Iš to aprašymo matyti daug gerų ypatybių tų kasų, bet yra teip-gi trys blogos ypatybės, kurias malonu būtų prašalinti. Ukininkams reikalinga yra pasiskolinti ant ilgo laiko, o tuo tarpu valsčių kasos duoda pinigų tik ant 9 mėnesių, be to skolina valščiai ne daug pinigų ir ima gana didelius procentus (8%). Kad galima būtų gauti daugiau skolos, tai reikia prašyti per komisorių gubernijos užveizdo, kad padidintų taksą laukų, nės dabar laukai yra brangesni, ne kaip kitą syk, kad duotų skolą ant kelių arba keliolikos metų už mažą procentą ir kad gražinimas skolos būtų padalintas ant kelių metų. Tuomet žinoma, reiktų permaintyt suris įstatymus kasų, arba uždėti kasas ant naujo pamato. Kur kas būtų geriau, kad kasų būtų mažiau, bet kad jos būtų naudingos.

Tegul gminos nutaria ant sueigų, kokių permainų reikia tose kasose. Nutarimai tie eis augščiaus ir tokiu būdu gal įvyks pagerinimai kasų!

Ar.

Iš bobturgio parvažiavus.

Atėjo gersus bobturgis miestelyje S. Suvisai da nebuvau buvęs ant bobturgio, tai ir rengiaus važiuoti tenai su tėvais, nors ypatingo reikalo t. y. ką pirkti ar parduoti, neturėjau. Bet norėjau tenai būti daugiausiai dėl to, kad žinoti, ką kas gerą parduoda ar perka; ypatingai aprašysiu, kokius gyvuolius mažiau, nės padėjimas gyvuolių ukės man žingeidus yra. Negerai tiksliai, kad iš priežasties blogo oro, daugybės purvo ant visų kelių mažai žmonių tesuvažiavo. Da kele išvydau kaimyną bevežantį *kiaules* parduoti. Buvo tai tikros kiaulės, kurios visur Lietuvoje ir Žemaitijoje randamos yra: didelė galva, ilga knislė, ilgos kojos, plokštas kunas, stambus šeriai — yra žymės nepatobulintų pirmbuvų veislių. Tokios kiaulės mažai teatneša naudos, nės negreitai teužauga, daug ėda, o vis liesos yra. Apie šitas kiaules galima tikrai pasakyti: „paršelis-grudis maišelis“. Tas priežodis yra ne šios dienos.

*) Artikule 25 yra pasakyta: „Skola, užtraukta ant nejudinamo turto, ne gali būti didesnė už 100 rub. ant kiekvienos žmogystos; o skola „ant parankos“ — ne didesnė už 15 rub.

*) Žr. Cirkularas Ministerio Vidaus Dalykų, išleistas 21 d. rugsėjo 1874 m. (Sbornik uzakonenii i pravit. rasporiaž. po krest. dielu t. III. 153).

Kol prekė grūdų buvo augšta, žmonės šerė grūdų kiauulėms ir abelnai gyvuoliams, o kad geras kiauules be grūdų negalima užauginti, tai kiauulė igrjo blogą vardą, buk ji daug grūdų reikalaujauti, esanti lepi ir skanėda, tas supratimas užsilaikė da ir lyg pat šios dienos; bet jug dabar grūdai pigus, neb'era ko grūdų gyvuoliams begailėtis; ir jau vienas po kitam apsimislyjęs sako: kad naudingiaus yra nupenėtą gyvuoli parduoti, ne kaip liesą gyvuoli ir grūdus pusvelčiui atiduoti. Tai-gi ir mano kaimynas didelę blėdį sau daro, parduodamas liesas kiauules ir atskyrum grūdus. Teisybė, daugybė ukininkų barioja kiauules nuo pat pradžios kulės rugpjūtėje, ir baigia jas šerti po Kalėdų ir Naujų metų, o kiti ir apie užgavėnės. Bet jei pažvelgsim ant teip ilgai penėtų gyvuolių, tai paregėsime, kad jie nėra teip dideliai nusipenėję, nežiurint ant to, kad jie tiek daug ukininkui pašaro suėdė per teip ilgą laiką 5—6 mėnesių penėjimo. Dėl ko gyvuoliai nenusipeni ir nėra riebus, kur priežastis? paklaus kitas. Visupirmu turiu pasakyti, kad tankiausiai peni kiauules garduos arba tvartuose ant lauko po atviru dangum. Užteria tvorą iš trijų arba keturių pusių, nės vietą tokiame tvartui paskiria arba laidare prie kutės sienos arba ir prie primenės angos, idant gospadinė galėtų regėti, ar penimiai beturi edesio ar ne; tokiu budu gyvuoliai niekados nepritrūksta maitinasties. Iš tos pusės nėra da nieko blogo, nės gospadoriaus ir gospadinės akys daugiaus daro, ne kaip šimtas darbininkų. Bet negerai yra tas dalykas, kad gyvuoliai stori po atviru daugum, kenčia lytų ir vėją, nės pasisilepti nuo darganų gal gyvuolys tiktai prisiglaudęs prie pat sienos. Lietus ar sniegas drimba gyvuoliams ant viršaus ir jie niekur netur uždangos nuo šalčio. Vienok gospadinės tvirtina, buk gyvuoliai tokiuose atidengtuose tvartuose „geriaus eda“, t. y. daugiaus eda; o kodėl tas teip po teisybės yra. tuojaus pasakysiu, pasiremdamas ant moksliskų datyrimų. Gyvuolys sumala pašarą grobuose, iš ten pašaras parsisunkia į kraują ir eina ten, kur ji kraujas neša, ir kur jis reikalingas yra. Dalis pašaro eina į vietą sunykusių ir nykstančių kuno dalelių; antra dalis sudegą duodama reikalingą gyvam kunui šilmą, ir da daug pašarinių dalelių sunyksta nepalikdamos jokios regemos žymės savo buvimo kune. Tiktai maža dalis pašaro, pasiliekti kune kaipo taukai, o jauname ir augančiame kune kaipo raumenys, kaulai, ir kiti kuno audiniai. Jei gyvuolys stovi šaltoje arba ant lauko, tai jo kunas greitai atvėsta, t. y. atiduoda orui labai daug savo šilmos. Jei geležį įkaitinti ir į šaltį išnešti, tai ji greičiau atvės, ne kaip šiltoje vietoje budama, nės šaltas oras atima nuo geležies greitai šilmą; tap-pat ir gyvuolių kunas,

budamas šaltoje vietoje ir daug savo šilmos šaltam orui atiduodamas, labai dang šilmos reikalauja, kad užlaikyti vienodą šilmą kuno.

Iš kur ima gyvuolys reikalingą kunui šilmą? Sakiau jau viršiaus, kad dalis pašaro sudegą, sunyksta krauje ir iš to pasidaro apščiai šilmos. Todėl juo šaltesnis oras, tuo daugiaus atiduoda kunas šilmos, tuo daugiaus tur sudegti krauje pašarinių dalelių ir tuo daugiaus tur gyvuolys esti, kad edesiu pristatyti reikalingą kunui kurą.

Dėl to bereikalo džiaugiasi ukininkas iš to, jei jo gyvuoliai daug eda budami šaltoje kutėje arba lauke tvarte užtvėrti; tas teisybė, kad gyvuoliai „daug eda“, bet kas iš to, kad didžioji dalis pašaro sudegą, duodama tiktai reikalingą kunui šilmą, jei storumas lašinių ir raumenys nuo to nepasididina. Melžiamos karvės nuo šalčio mažiaus pieno beduoda. — Kutė tur buti šilta, idant gyvuolys bereikalo kuno savo nešaldytų, kad bereikalo pašarą neėstų, ir tokiu budu ukininkui pragaištės nedarytų. Turiu da priminti, kad gyvuolys šaltyje budamas gal persišaldyti ir igryti įvairias plaučių, pilvo, inkstų ir kitas ligas, o sargaliuotas gyvuolys nedera penėjimui, nės pašarą suėsdamas menkai tenusipeni.

Kiauulė yra laikoma už labai nešvarų gyvuoli, kursai be purvų ir bjaurybių negalės apsieiti. Bet su tuo aš negaliu sutikti, nės švariai užlaikomi gyvuoliai išrodo gražiau, yra sveikeni ir esdresni už nuskrėndusius gyvuolius, kurie ukininkui neužsimoka už šėrimą ir užlaikymą. Šernas arba girinė kiauulė, prosenolė mūsų naminių kiauulių, o ir visi kiti giriniai gyvuoliai nestovi niekados tokiais bjauriais ir purviniais, kaip mūsų naminės kiauulės; jie nusimazgoja, nusilaizo, už tai jie yra sveikesni, linksmesni ir narsesni už naminius gyvuolius. Purvai ir visokios bjaurybės suteršia uodą (skurą), kurios švarumas tur ypatingą įtekme ant sveikatos gyvuolio.

Per uodą išgaruoja su prakaitu dalis vandens ir garų; o jei uoda purvais aptraukta, tai gyvuolys nebegal gerai prakaituoti, todėl visos nereikalingos ir kenkenčios kunui jo dalelės, kurios pirmu su prakaitu laukan iš kuno išeidavo, tur sau kitą taką jieškoti ir kitas kuno įtaisas apsunkinti, kaip tai plaučius ir ypatingai inkstus. Kožnas žino, kaip lengva yra ant širdies parėjus iš pirties arba nusiprausus gerame vandenyje ir kaip sunku yra buti nesiplovus rudens laike javus kuliant, kada kunas dulkėmis aptunka. Tas pats yra ir su gyvuoliais. Jei juos gerai ir švariai užlaikyti, tai jų uoda liuosai prakaituos, neapsunkis bereikalo inkstų ir plaučių, atlikusios kuno dalys negadys kraujo, gyvuoliai bus sveiki,

stiprus, édrus, ir duos daugiaus naudos, apsciai apmokédami ukininkui už vargą ir šerimą. Pats savo akimis mačiau gerą naudą prausimo kiaulių. Iš burio gyvuolių atsirado vienas paršelis, kursai buvo labai silpnas, sušiuręs ir nusitėpęs, nors gaudavo vienoki pašarą su savo broliais; jis buvo teipiau už visus mažesnis ir gaspadinė buvo persitikrinusi, kad jis padvės. Padariau rodą ištrinkti paršeli su muilu ir šiltu vandeniu ant dienos kartą per keletą dienų ir jį skyrium šerti. Po dvejetą mėnesių šitas paršelis išaugo didesnis ir derlingesnis už kitus.

Labai daug ligų kyla iš blogo ir nešvaraus užlaikymo uodos. — Labai didelę pragaištį daro ukininkai tuo, kad tyčiomis supudo jovalą kiaulėms. Kur stovi jovalo indas tenai ir nosies negali prikišti, nės iš ten kyla baisus tvaigas; vienok gyvuoliai tur tokį pasmirdusį édalą ésti, nieks jų noro nesiklausia. Kad ir nenorėtų kartais, bet negaudamas nieko kito geresnio, maitinasi pusiau su bėda ir blogu pašaru. Bet kokia ukininkui iš to nauda, kad jo gyvuolys supuvusiu édalui minta? Gyvuolys nuo sugedusio pašaro sugadina vidurius, darosi lignoniu, o tais tarpais ir gerą pašarą gaudamas jį blogai sunaudoja, o uždėtas barioti, stovi ilgą laiką susiplojęs ir liesas.

Geriaus duoti mažiau pašaro, bile tiktai jis nekenktų gyvuoliui, nauda iš to bus vis-tiek didesnė. Aš rodyčiau indus, kur stovi rauginti ar virinti pašarai, prieš dedant naują pašarą su verdančiu vandeniu išmazgoti ir taisyti virinto, šutinto ar rauginto pašaro tiktai tiek, kiek jo gyvuoliai stenga suėsti, pakol jis nesugedo ir nesupuvo. Puvimas gadina ir patį pašarą, punant pasidaro mažiaus pašaro, nės dalis jo išeina kaipo garas į orą ir gaišta be naudos, nės tvaigas, smarvė paeina iš garų pasidariusių punant pašaro daliems. Negaliu pripažinti už naudingą dalyką labai tankų šerimą gyvuolių. Po darbui kožnas reikalauja atsilsio; kas dirba rankomis, tur rankas paalsinti, kas keliauja, tam kojos pavargsta. Kokį darbą atlikti skrandis, kad ir jam reik atsilsį duoti? Jo užduotė yra sumalti, suvirinti, ištirpinti pašarą, padaryti jį persisunkiamu per skrandžio ir grobų sienas į kraujo takus. Po kožno édesio skrandis turi daug darbo, ik jis ištirpīs ir persunko pašaro dalelės į kraują; pabaigęs darbą jis turi atsipusti, pasiilsėti, surinkti sylas kitam kartui. Skrandis pabaigia savo darbą po 4—9 valandų, pagal to ar sunkiai ar lengviai įveikiamas buvo pašaras. Jei gyvuolys pradės ésti ik da skrandžiui darba ne atlikus, jei skrandis turės vieną darbą nepabaigęs greitai už antro kibtis, tai tas dalykas turės blogas pasekmes; skrandis pavargs, nevirīs teip gerai pašaro, kursai, neištirpintas, eis kiaurai per

grobų į mėšlus. Su laiku skrandis negaudamas pailsio gal suvisai nuo savo darbo atsiskirti — tada gyvuolys susergera viduriiais, pratrysta, sunyksta, o žmonės sako: tai gyvuolys žaliąją vorą suėdė, nekalčiausią vabalėli; o jei lyg to da nedaėjo, jei gyvuolys suvisai neapsirgo, tai, kaip sakiau, mažne pusė pašaro išeina kiaurai per grobus be naudos. Tą gali kožnas ukininkas patėmyti, jei gyvuolys yra čielais grudais šeriamas. Tankiai regėjau čielus avių grudus arklių mėšluose arba rugių grudus mėšluose penimių kiaulių. Grudai yra tiktai išmirkę ir išpurkę skrandžio ir grobų sultyse. Kas čia per naudą? Ukininkas duoda gyvuoliui grudus, kad jis gerai penėtusi ir naudą jam atneštų, o čia grūdai eina į mėšlus be jokios naudos. Kad pilvas turėtų reikalingą atsilsį, kad galētu gerai pašarą sunaudoti, gerai yra šerti gyvuoli tam paskirtame laike, tris ar keturis kartus per dieną, teip kad pasiliktų tarpai 5—6 valandų, kada skrandis savo darbą atlieka ir pasiilsėti gauna. Tada nebeeis per grobus nesuvirinti neištirpinti grūdai arba miltai į mėšlus, jie padarys reikalingą naudą, kaip gyvuoliams teip ir pačiam ukininkui.

Perdaug sultingas ir vandenuotus pašaras nėra geras; į vėdrą vandens įdeda vieną arba dvi saujas miltų ir tiek-pat virintų bulvių ar batvinių. Toks pašaras ištempia bereikalą skrandį ir apsilpnina jį, per ką jo malama syla sumažėja. Persisunkęs į kraują vanduo praskiedžia jį; vanduo negal ir netur ilgą laiką būti kune, jis tur laukan išeiti; tada jis apsunkina kuno įtaisais išsunkančias vandenį, ypatingai uodą, inkstus, kurie su laiku silpnėja ir neužtektinai gerai savo darbą beatlieka. Gyvuoliai šeriami praskiestu ir vandenuotu pašaru labai greitai nušyla ir darbą dirbdami prakaituoja, teip kad ant vėjo pastatyti, gal labai greitai persišaldyti ir susirgti. — Daug prigul ir nuo veislės gyvuoliu. Vieni gyvuoliai greičiau užauga ir nusipeni, kiti-gi sunkiaus ir reikalauja prie to da daugiaus pašaro. Visos mūsų paprastos Lietuvos kiaulės su ilgomis kojomis ir knisle, plokščia krutine ir, abelnai, kunu, su siaura nugara ir strėnomis yra veislė, kuri šią gadynę nevisur beužsimoka už auginimą ir šerimą. Jei gyvuoliai ganosi giriose, ganyklose, pudymuose, tada paprastos balskės ir deglės geriausiai tam tinka, bet auginant ir šeriant geru pašaru kutėje naudingesnės yra pagerintosios Anglijos balskės-jorkširai ir deglės-berkširai su trumpomis kojomis, trumpa, augštyt pareista knisle, toliaus — tiesi ir plati nugara, strėnos, ir pasturgalis, apvali krutinė yra žymės geresnių veislių, kurios greitai užauga ir lengviai penisi, reikalaujamos, teisybė, gero ir sotaus pašaro, bet jos greitai augdamos ir nusipenėdamos vis-tiek mažiau tesuėda, ne kaip

paprastos veislės, kurios ilgai auga ir sunkiai pentiasi, o papjovus mažai lašinių teduoda.

Raguočiai. Klaidingai elgiasi ukininkai parduodami nedėlinius veršius. Jie išrokuoja, kad ilgėsi laiką žindant veršis daug pieno reikalauja. Jei iš pieno gautų kokią naudą, tai tada da galima išteisinti tokį pasielgimą ukininkų, bet tankiausiai to nėra, karvės blogai šeriamos nedaug pieno teduoda, kursai pareina naminiams reikalams. O dabar kaip daro. Nepaspėjo karvė veršį pamesti, kaip ir pristoją ją milžti; krekonų neduoda veršiui, kaip tai daryti reikėtų, bet išvirę patys suvalgo. Krekenos nėra tai tas pats pienas; ji tur savyje daug druskų, kurios lengvai atliuosuoja ir išvalo vidurius. O čia atima veršiui reikalingas krekenas. Veršiui užstoja vidurius, jis pradeda pumpsti, ant galo pratrysta, ir nudvėsta nuo uždegimo grobų. Kaip tik tai karvė veršį turėjo, duoda pirkėjams žydams žinią apie tai, nės nesumitusį nė vienos nedėlios veršį, žydai neperka; kitaip nė vienas parduotų ir tuo turėtų gyvuoli. Sukakus nedėlei veža veržį miestelin ir už kokius pusantro daug tris rublius parduoda jį, o pieną karvės vartoja kaip ir visuomet savo ukės reikalams — valgymui, surio darimui ir tt. Iš gerai pataisyto sviesto gauna da naudą, bet suriai nėra augštos vertės, per tai yra labai pigus; tankiai regėjau ukininkas su neparduotais suriais atgal namon grįžtančias, nės mažuose miesteliuose mažai tėra pirkėjų, o i kitus miestus siunčiant reik žinoti kur, kaip ir ką siųsti, idant pirkiny butų gerai užmokamas. Tokiame atsitikime geriausiai apsimokėtų, kaip veršiai teip ir pienas, jei vietoje vienos nedėlios žindyti (girdyti) veršį penkias arba daugiaus nedėlių, tada prekė už veršį pakiltų gana augštai ir pagal didumą veršio galima butų gauti už jį 5—12 rublių, kokius pinigus dabar už seną karvę kartais nelabai moka, nės blogai užlaikomos karvės yra liesos, todėl ir pigios, už 15—20 rub. yra perkamos da gana geros karvės. Auginant veršį negerai teyra daleisti jam karvę kada norint žįsti; jei karvė pieninga, tada veršis neišgers viso pieno, o palikęs tešmenyje pienas mažina pieningumą karvės; nės karvė nebžindant veršiui užturi tyčiomis likusį pieną ir nesiduoda išmilžti, kas atsiliepia ant tolesnio pieningumo karvės. Galima butų pirmą dalį pieno numilžti ir tada prileisti veršį prie karvės, bet čia negalima žinoti, kiek pasiliko tešmenyje pieno, perdaug numelžus gal veršis alkanas pasilikti, o permažai numilžę turime tą pačią nelaimę, kaip ir pirmame atsitikime. Išmintingi ukininkai rodyja „girdyti veršį iš indo tuo pamilžtu da šiltu pienu;“ tada gali žinoti, kiek pieno veršis per dieną išgeria; teipjau nusisprendžią kiek am pieno reikia duoti ir koku laiku jį girdyti.

Kada ateina laikas nutraukti veršį nuo pieno ir pradėti jam kitą pašarą duoti, tad ne sunkui teyra po truputį gausybę duodamo pieno numazinti, o vietoje jo galima primaišyti kitoki girala, — pasukas, parugas, miltynę ir tt. Karvė bus visados ant laiko išmelžama, pienas nepasiliks tešmenyje, nesukietės tešmuo, kiteip sakant neišimes naričios, liga, kuri gal karvės pieną sunaikinti. Todėl atmeskite negerą papratimą jaunus veršius pardavinėti geriaus ilgiau pavargti, daugiaus pieno sugirdyti, bet tas vargas apsimokės geriau, kaip lyg šioliai kol neišmoksime kitaip pieną sunaudoti dirbdami gerą sviestą ir surius, kuriuos galitume i didžius miestus statyti ir didesnę naudą turėti. Ką kalbėjau apie liesus veršius, tą patį turiu pasakyti ir apie liesas karves. Kiek mano amatas daleido, prisistebėjau, kad pas ukininkus sodiečius daugiau atrasi liesų ir menkų karvių, ne kaip gerų ir riebių. Nerokuojant jau nekurių klaidų, kurias daro ukininkai šerdami gyvuolius, kaip tai: šerimas ilgą laiką vienuodu pašaro, blogu, apipelijusiu ir apipuvusiu šienu, yra da kitas pagal mano datyrimą labai svarbus apsirikimas ukininkų. Didžioji dalis ukininkų nesutaukina daugybes gyvuolių su išteklum pašaro, ypačiai žiemos laike. Da nuo rudens minta gyvuoliai pusėtinai gerai, bet toliau i žiemą. kada jau akis mierą duoda, ukininkas mažesnę duoklę savo gyvuoliams beduoda, kad tiktai nepritrukti pašaro, teip kad nuo rudens ne vis blogi gyvuoliai su laiku ant tiek sulysta ir susilpsta, kad pavasariui atėjus juos ukininkai vos tik ant kiesymo beišvaro; gyvuoliai yra teip silpni, juog piemenys su savimi virvė ant pilvo užsirišę nešiojasi, idant, karvei užvirtus, galima butų ją tuojuos ant kojų pastatyti. Didžiausia klaida ukininko yra apsimaitinti iš rudens perdaug didelį skaitlių gyvuolių neturint užtektinai šieno, besivilant, kad žiema nebus šalta, pavasaris ankstybas. Iš rudens nieks to negal pasakyti, kokia bus žiema arba pavasaris, todėl atsiduoti tokiuos atsitikimuose ant Dievo valios ir pačiam apie savo padėjimą ne apsimislyti yra tikra kvailystė. Geriaus laikyti gyvuolių mažiaus, ne kaip apsimaitinti dvejetą gyvuolių perviršų, nės pritrukus pavasario laike pašaro reikės užmokėti vertybę keletą gyvuolių už perkamą pašarą, kad visus gyvuolius badu ne išdvasinti, nės blogai šeriami gyvuoliai yra liesi, už kuriuos maž-ką kas temoka. Pats regėjau, kad už gyvuolių išmaitintą visą žiemą mažiau temokėjo, kaip rudenį buvo davę, teip juog pašaras suvisai veltu pasiliko, neskaitant, kad ir visus kitus gyvuolius ukininkas nuskriaudė ir mažai pieno, vilnų, taukų tegavo. Darbininkai gyvuoliai silpni, kada reikia i dirvą eiti, nėra kam žagrę traukti. Ot kas tai per pasekmes apsimaitinimo didesnio skaitlius gyvuolių, ne

kaip pašaro ištekliai kad daleidžia. "Privesiu da atsitikimą iš mano datyrimo. Atbėgo žmogus, besiguosdamas, kad jo karvė susirgusi, nebeatsikelianti ant kojų. Ką čia pasakys ir kokią rodą paduosi pats nieko neregėjęs. Nujočiau paregėti gyvulių ir ištirti priežastį ligos ant vietos. Teiraujuos. Žmogus turi pusketvirtą dešimtino žemės, užlaiko arkli, avi ir dvi karves, vieną seną, o antrą metinę. Veiziu koks šienas: pelkės trikantys, kuri maišo su šiaudais, nors tie šiaudai nuo žolėtos dirvos didesnę vertybę turėjo už patį šieną. Karvė baisiai sudžiuvusi, kaip sako, kaulai ir skura, raumenų ant nugaros labai mažai. Plaukai nuo nugaros ir strėnu vietomis nusmukę.

Gyvulys bestovis, nės mano atėjimo jį ant kojų pastati; atradau ir mėlynas driužes, kur kirtos su botagu, kad silpnas gyvulys negalėjo keltis geru. Gerai apžiūrėjęs neradiau nėjosios ypatingos ligos. Gyvulys iš didelės silpnybės negalėjo beatsikelti, taip kad vaistai čion nereikalingi: pirmas dalykas pastiprinti gyvulių duodant jam, solų ir gerą pašarą didesnėse dozlėse. Bet atkutinimas nulaisinto gyvulio kaštuotų žmogui daugiau, kaip pats gyvulys kad yra vertas; todėl padariau rodą: parduoti abidvi karves ir į jų vietą nusipirkti vieną melžiamą karvę pienui vaikams. Vieną gyvulių bus lengviau ir pigiau užlaikyti, galima bus jį geriau šerti duodant grūdų, selenų, batvinių, bulvių ar ko kito; tada bus vargas mažesnis o nauda didesnė. Žmogus paklausė mano rodos ir pardavė karvę tą pačią ar antrą dieną žydui už pusdevinto rubliaus! Parokuokim pigiai už perkamą versį dviejų nedelių du rubliu, tai tada už trejus metus vargo ir šerimo ukininkas apturėjo pussekmo rubliaus tai-gi maž-daug po du rubliu ant metų. Nežinau ar kas gal apsiminti maitinti karvę už du rubliu. Jei karvei užtektų po 30 svarų šiaudų ant dienos, tai per metus ji suėd daugiau kaip 27 birkavas; šiaudų birkava kaštuoja maž-daug po vieną rublį, tai karvė suėda par metus daugiau kaip 27 rublius, o per trejus metus 81 rublį; bet nerokuodami ganyklos vasaros laike imkime tik tai žiemos laika, maž-daug šešis mėnesius, kada mes gyvulių kutėje šeriami, tai vis-tiek karvė pareis mums nors ir blogai šeriama per tris žiemas 40 rublių, o mano pažistamas gavo už savo treigę karvę tik tai pusdevinto rubliaus! Da privesiu panašų, tam atsitikimą pas kitą man gerai žinomą ukininką, apsimaitinusį daugiau gyvulių, ne kaip jo pasaras išneša. Per žiemą yra gyvuliai labai menkai šeriami. Pavasarį vos žolė sniegui nuėjus išdygo varo laukan avis, kiaules, o toliau ir karvės įieškoti sau maitinasties. Tuotarpu nugano ir numindo ganyklas ir pievas, o kada ateina šienapjūtė,

žolė tebyra mažą, nėra ką pjauti; todėl nusitęsia su šienavimu lyg pusės liepos arba kartais ir lyg pradžios rugpjūčio mėnesio. Senoji žolė perauga, nukaršta, darosi mažpasotinanti; tais tarpais užaina, lytus, kurs šieną ant lauko tebėsant, gerai apipudo. Kokia nauda iš tokio šieno? šiandiena 31. d. rugpjūčio, o mano kaimynas šieno neparvėžė į namus, o ir pjauti pievas da nepabaigė; šienas suvisai persenęs, išlyjęs, nors stačias budamas da nesupuvęs, netur nė verčios gerų varstinių šiaudų. Teip elgianties ir prisieinia ne vienam pieną iš artimų Kuršo dvarų važioti; tai tau ir gaspadoriavimas, karvės užlaiko, o pieno nėra!

Pavasarių išmindžiotos pievos mažai šieno beduoda, ant ateinančių metų yra tos pačios nelaimės: stoka pašaro ir pieno, liesumas gyvulių senų ir jaunų ir tt., o vienok sumažinti skaitlių gyvulių iš rudens ir nemislija, o toliau vėl eina ta pati pasaka, kaip stoka pašaro, lieti gyvuliai, nuganymas pievų; čion da prisideda ir stoka mėšlo, nės šieno trukstant gyvuliai šiaudais minta, o pakraikų nebėra. Mėšlo neesant ir javai nebužauga; galop randame šiokią padėjimą ukės: Daugybė menkų gyvulių, jei jie neišdvėsė, amžinas trukumas mėšlo ir pašaro, nevaisingumas dirvų, tuščia miega (aruodas) ir kišenius, skolos ir vargingas padėjimas mūsų ukininkų. Toliau kalbėsiu apie man žinomą ukininką. Jis sako: gaila yra išleisti pačių augintus gyvulių; bet juog gyvulys tam tikrai ir syla, kad iš jo mėsos, uodos, sylos žmogus naudotusi, bet budamas ponu jis tur buti kartu ir jo tarnu; jis tur gyvulių visu-kuo aprupinti, pristeigti maisto, duoti jam reikalingą atsilį po darbo.

Mano pažistamas turėdamas 20 dešimtinų žemės maitina per žiemą vienuolika karvių, tris arklius, o kitais metais keturius ir penkis arklius, dvyleką avių senių, septines žasis, keturiolika vištų, tris kiaules, iš kurių vieną veislei, o du paršu ateinančiam metui papjauti. Dobilų nebuvo sėtų, pievos šep geros, privežė šieno apie dvidešimtį vežimų. Javai buvo silpni, šiaudų nedaug.

Nusprendžiant nedidelę duoklę šieno arkliams po 25 svarus, karvėms po 20 svarų ir avims po 10 svarų ant dienos išaina gausybė šieno, nerokuojant šiaudų, reikalinga dėl išmaitinimo tokio burio gyvulių apie 180 birkavų; o mano kaimynas privežė 20 vežimų po keturias birkavas, taigi tik tai 80 birkavų! taigi iš kur reik paimti da šimtą birkavų norint gerai gyvulių maitinti? Gyvulių dvasino, šerė karves šiaudais, pelais, arkliams teip jau menkai tebuvo visoko. Pagal mano išmanymą galima buvo drąsiai maitinti tik tai 4 karves, tiek-pat avių, du arkliu vieną, ar daug, kad dvi kiaules. Tada pašaro butų buvę užtektinai, po kraiko

gana. gyvuoliai būtų buvę dailūs ir stiprus, karvės daugiau pieno, o avys būtų daugiau vilnų davusios ir derlingesnius ūrus užauginusios. Apie *žasis* pasakysiu tikrai tiek, kad jos vienoje vietoje gal naudą atnešti, o kitoje užkė ne užsimokėti; jos reikalauja gero sveiko vandens ir neblogos ganyklos, o jei to nėra, tai žąsyčiai pradeda vasaros laike sargalioti, jie pradeda karkuoti, čypsioti, žiovauti — žmonės sako: čypis apniko — paleidžia sparnus neblesa ir dvėsta. Silpną kuną kožna liga smarkiau įveikia, ne kaip stiprų. Plaučiuose karkavusių žąsyčių radau daugybę kirmėlių. Permainius pasmirdusį ir pažaliavusį prudo vandenį ant gero upės vandens užsilikusieji žąsyčiai pasitaisė ir nebedvėsė. Abelnai gal pasakyti, kad kiekvienas gyvuolys reikalauja dėl savęs užtekintai maisto, idant galėtų reikalaujamą naudą atnešti. Gyvuolys pats iš savęs nieko neduoda, teip-pat kaip duonkepys be miltų ir vandens negal duonos iškepti. Nešerk gyvuoli — jis iš bado padvės; duok jam menką pašarą, jis gan savo gyvybę tęs, bet iš jo nebus nė jokios naudos, raumenys ir taukai neužaugės, veršis ar kumelis menkas tebus, melžiama karvė neturės iš kur pieno duoti, o darbininkas gyvuolys negalės kaip reikiant darbą dirbti. Bet jei gyvuolys gaus daugiau pašaro, kiek jam reikia užlaikymui gyvasties, tai tada užaugės jam raumenys, taukai, vilnos, bus daug pieno, o darbininkas gyvuolys dirbs darbą dieną iš dienos. Kiek kunas atiduos medegos darbą dirbdamas, tiek jis papildys iš pašaro ir bus ukininkui šaltiniu sylos, kuri jam neišsėks. Kaip tankiai regėti arklius nukankintus sunkiais darbais, kuriems pameta pluokštą blogo šieno, šiaudų arba kratinio. Bet apie arklius eina kalba tolaus.

Arkliai. Arklius repėtus per jomarką dalinu į dvi dalis. Prie vienos priguli įvairios maišytos veislės; ten buvo regėti — kraujas Anglijos bėgėjų, kažokų ir arabų arklių, bet daugiaus buvo Kuršo kleperių ir stambesniųjų darbo arklių vakarinės Europos. Bet tokių arklių buvo nedaug. Arkliai maišyto kraujo nedera veislei, nės nuo jų negalima viltis apturėti gerus kumelius, kurie tankiai atsigema į savo blogos veislės bočius. Vienok darbui toki arkliai yra labai geri. viena kad dideli, stambaus ir stipro sudėjimo, o antras tokius gyvuolius galima, nereikiant, gereičiau ir brangiau parduoti, nekaip mažus ir silpnus. Antra dalis buvo tai mūsų Lietuviškos veislės arkliai, teip garsus senovėje, kurie nešiojo Lietuvišką kariumenę po aplinkines viešpatystes nuo Baltųjų lyg Juodųjų jurių. Šiandieną geros grynos Lietuviškos veislės gyvuoli retai beatrasti. Yra tai abelnai, nuvarginti ir menki gyvuoliai, apie kurių pagėrinimą laikas būtų pasirūpinti.

Priežastys išsiveisimo arklių Lietuviškos veislės yra labai įvairios. Senovėje, kada nebuvo stoka ganyklų giriose ir liekiose žemėse, ganėsi arkliai ištisą pavasarį, vasarą ir rudenį ganyklose, kur jiems netruko maitnasties. Jauni gyvuoliai augo lauke laisvi, kas turėjo gerą veikmę ant jų sveikatos, tvirtumo ir gero sudėjimo. Ganyklų buvo apščiai jaunos nepaaugusius gyvuolius nevargino darbais, bet augino tol, kol jie augo t. y. iki 4—5 metų. Dabar padėjimas kitas, nebėra tiek daug ganyklų, jei jos yra, tai niekam nedera; per daugybę ganomų gyvuolių žolė nepaspėja išdygti, kaip ją tuojau ir nukanda, o atėjus vasaros kaitroms žemė išdžiusta ir ta pati menka žolė nuo saulės išdega, teip kad ant ganyklos galima kaip ant grindų pupas kult. Regėjau gyvuolius užlaikoms tokiose ganyklose. Mituliai kumeliai bėginėjo bureliais po 7—8 ir daugiau. Per žiemą jie minta šiaudais, retai gaudami šieno, o grūdų jiems niekas neduoda, nės, kaip datyriau, daugumas mislija, kad pirmą metą reikia apie kumelius tikrai tiek rupintis, kad jų gyvastį lyg pavasario užlaikyti ir sniegui nuėjus juos ant kėsno išvaryti. Bet tame dalyke ukininkai baisiai apsirinka, nės pirmą ir antrąjį metą tur būti jauni gyvuoliai geriausiai šeriami ir užlaikomi, o kada jie užaugės, tada užtenka jiems duoti pašarą pagal darbą, kurį jie tur atlikti.

Pirmąjį metą auga gyvuoliai į augštumą, o tolaus daugiau į mėsą ir storumą, nės kaulai sukiutėję su metais mažai beauga, tada jų nėkoks pašaras nebepailgis. Koks užaugęs gyvuolys per trejus ketverius metus, tai toks jis ir pasiliks. Kiek ir kada auga jaunas arklys, ištyrė Ammonas Trakėnuose. Kumeliai 3 pėdų lyg 3 pėdų 4 pirštų (colių) augštumo užaugo pirmąjį metą 15 pirštų į augštį; antrą metą 5 pirštus; tretį metą 3 pirštus; ketvirtą metą 1½ piršto; o penktąjį metą tikrai ½—¾ piršto. Pirmą metą užaugo gyvuoliai daugiaus, kaip per sekančius 3—4 metus. Turiu pridurti, kad visi gyvuoliai buvo visą laiką vienaip gerai ir švariai užlaikomi. Iš to turim suprasti, kaip reikalingas yra dalykas gerai šerti gyvuolius ypatingai pirmą ir antrą metą jų amžiaus, geriau duoti blogesnį pašarą tretį ir ketvirtą metą jų amžiaus paaugęs kunas nebus mažes, bet už tai ir geriausiu pašaru šeriamas daugiau nebužaus, kiek jis pirmą ir antrą metą būtų užaugęs. Gyvuolys pats iš savęs negal augti be pašaro, medegos kunui statyti. Pirmą metą, kaip sakiau, stipriausiai auga kaulai; toliau auga da raumenys, ir taukai; tankiai auga teipjau per visą amžį ir senatvėje, jei tiktai gyvuoli apščiai šerti. Jaunas gyvuolys blogu pašaru šeriamas badauja, jis gan velka savo gyvastį, bet jo

kunas nors ir galėtų augti, bet neturėdamas medegos, neauga: kunas pasiliekti smulkus ir mažas. Nemažesnią pragaistį atneša papratimas ukininkų statyti prie darbo jaunus dveigius kumelius, o mano kaimynas ir žiemitį kumelį prie seno arklio į vežimą kinko; o pasakius, kad netiktai dveigį, bet ir treigį gyvuolį peranksti da prie darbo vergti, tai šokią atsakymą išgirsi: „Iš kur mes galim arklių teip ilgai šerti; jei mes jį prie darbo nestatysim, tai jis mus ir pačius suės. Teisybė, kad užlaikyti arklių ketverius metus daug kaštuoja, o arklys šios dienos nepagerintos Lietuviškos veislės parduodant ir nebužsimokės už šėrimą ir anksti prie darbo vergiamas nė tiek neužsimokės, nės iš jo užaugs blogas darbininkas.

Išrokuosiu, kiek maž-daug kaštuoja arklys šeriamas per žiemą kutėje, nerokuodamas ganyklos vasaros laike. Pirmą metų, duokim, gauna kumelys kas dieną po 20 svarų šieno ir po vieną gorčių avižų (apie tris svarus). Per šešis mėnesius sušersim 9. birkavas šieno t. y. apie 18 rublių; avižų reikės apie 8 purus = 180 gorčių t. y. 8 rublių. Arklys pareis išviso už vieną tiktai pašarą $18 + 8 = 26$ rublius. Antrą metų daleiskim, kad ukininkas, trukdamas avižų, teduos tiktai šieną, bet užtai arklys tur gauti po 30 svarų šieno ir po kokius 10 svarų šiaudų. Par šešis mėnesius arklys suės $13\frac{1}{2}$ birkavos šieno t. y. 27 rublius; šiaudų reikės tai lietai $4\frac{1}{2}$ birkavos t. y. apie 6 rubl. 75 kap. Išviso kaštuos arklio pašaras antrą žiemą $27 + 6,75 = 33$ rubl. 75 kap. Nors gyvuolys ir nebus gavęs avižų, bet suėsdamas daugiau šieno ir šiaudų, kaštuoja ukininkui daugiau kaip pirmą metų; geriau būtų buvę numazinti duoklę šieno ir pridėti po pusę gorčiaus avižų; kaštas vienodas, o gyvuoliui bus nuo tokio šėrimo didesnė nauda; jis auga greičiau, yra sveikesnis ir tvirtesnis. Trečią metų tur arklys gauti toki-pat pašarą, kaip ir antrą metų t. y. vėl apie 33 rublius. Padėta duoklė yra da menka, ypatingai stambio sudėjimo arkliams, o norint geros veislės arklių užauginti, reikia avižų daugiau duoti, nė kiek aš padėjau, tada ir prekė už žiemos pašarą bus augštesnė. Vasaros laike paleidus gyvuolius ant ganyklos reikals duoti jauniems gyvuoliams po gorčių avižų, nės žalesa yra augantiems gyvuoliams per silpnas ir vandenuotas pašaras. Ir teip treigys arklys kaštuoja ukininkui už vieną tiktai šėrimą žiemos laike $26 + 33 + 33 = 92$ rubl. Pridėkim da mokestį už veislinį erželą apie 3 rubl. tai ir turėsiu grynų išdavimų 95 rublius. Jei ukininkas gaus parduodamas arklių pagal dabartines augštas prekes 120 rublių, tai gana. Tokiu budu už darbą, ganyklą vasaros laike, užlaikymą kumelės pasiliekti 25 rubliai. Čia aš neprirokavau, kad ukininkui pasiliekti mėšlas,

su kuriuo jis savo lauką įkrečia ir juo daugiau bus gyvuoliai grūdų gavę, tuo geresnis bus mėšlas, tuo derlingesni užaugs javai, tuo daugiau pašaro ir pakraiko bus ateinančiam metui. (Toliaus bus.)

Plokščių gminos sueigos nusprendimas apie mokyklas. *)

1897 m. Suvalkų gub. mokyklų dirėkėja užprašė gminas steigti naujas kaimų mokyklas tenai, kur ju permažai yra. Ant tokio užkvietimo Plokščių gmina štai, kokią nusprendimą padarė:

„3. rugpjūčio mėnesio 1897 m. Plokščių „gminos sueiga Naumiesčio pavieto veizėdama „ant svarbiausių nuklydimų nuo tikrojo kelio „(nedostatki) esančiose mokyklose, kaip tai: „1) ant neišguldymo prigimtos kalbos su „priprastomis jai lietuviškomis litaromis, per „ką vaikai neišsimokina švenčiausios pri- „dėrystės skaityt šventas maldas iš maldų „knygių, ir šitą šventą pareigą mokint skaityt „maldas turi imt ant savęs tėvai, apsunkinti „ukės darbais ir mokantieji, kiek galėdami, „pinigus ant užlaikymo mokintojaus, 2) ant „to, kad mokintojai nerenkami yra, per ką „šiti vyrai, nė kiek neprigulėdami nuo „gminos ir budami beveik be kokio pri- „žiurėjimo kaslink mokinimo ir pasielgimo, „paverčia kartais mokyklas į paleistuvystės**). „ir kitų niekdarysčių gužtas — nusprendė: „Užkvietimą p. viršininko Suvalkų mokyklų „direkcoijos atmest.“

Toki užkvietimai tikrai da ne vieną kartą ateis į gminas. Tai-gi bukit, vyrai, atsargus, nedarykit mokyklų, iki nebus jose įvesta tikros lietuviškos su lietuviškomis litaromis knygos ir iki mokintojai nebus atiduoti po priežiura gminos ukininko. Jei juo samdot už savo pinigus mokintoją ar ką kitą, tai turit tiesą reikalaut, kad jums but valia pasirinkt jį ir prižiurėt. Sergėkit, vyrai, savo tiesas! Eikit ir kiti plokštinių pėdomis! N. M.

*) „Ukininke“ 1897 m. apie tai trumpai jau paminėta Rd.

**) Kad tai teisybė, parodė Tauragės mokintojas, Kauno gub., Dublik, kuris per keliolika metų ištvirkino daugybę mergaičių savo mokyklos, iki pabaigoj 97 m. nebuvo sudo į Siberiją nusudytas. Rd.

Apie uždraudimą skaityt lietuviškas knygas per Seinų vyskupą.

„Ukininke“ buvo rašyta, kad nekurie Seinų diecezijos kunigai iš vyskupo piemeniško pasiuntimo išskaitė uždraudimą skaityt lietuviškas knygas. Čia paduodam žodis į žodį tą vietą to pasiuntimo:

„Negalime užtylėti ir to, juog šioje „galdynėje išsiranda žmonės atžagari Dievui „ir Bažnyčiai, kurie savo puikybės gilumą „žodžiais ir knygelėmis barsto ant neatsar- „gybės katalikų, kaip kukalius ant dirvos „Dievo ir Bažnyčios, kurstydami neapykantą „ir užvydėjimus, kartais-gi ir išdergdami „šventenybes. Neklauskite jų žodžių, ne- „skaitykite jų knygelėlių, vengkitės jų drau- „gystės, idant neišklaidintų jūsų iš kelio iš- „ganyto į pradulį. (Garsas A. L. N. 4, 98).

Iš to matyt, kad vyskupas draudžia skaityt tik *negeras* ne vien lietuviškas, bet ir lenkiškas ir kitose kalbose parašytas. O tie kunigai tiesiog sakė, kad vyskupas draudžia lietuviškas knygas skaityt. Jie netikrai išguldė vyskupo žodžius!

O.

Rodos ukininkams.

Ant slyvu tankiai užpuola maži vabalukai, lapai nuo jų susisuka ir medis nyksta. Naikint tie vabalukai reikia šiteip: Žiemą, kada da medis neišsproges, apčirkškite gerai slyvas muliuotomis pamasomis, kurios pasilieka nuo žlugto; už 3 ar 4 adynų vėl reikia apčirkšti medžiai, bet jau ne pamasomis, tik kalkiu atskiestu skystimu. Apčirkšt medį galite iš paprasto medinio čirkšlio. Nepatingėkit atlikti tą nedidelį darbą, o paregėsite, kud bus iš to nauda.

Grybai namus ēda. Iš sausų medžių pastačiau liepos mėnesį namus ir jau gruodžio mėnesį visi pamatiniai nekuriuose vietose pasirodė suėsti grybų ir supuvę. Ką čia buvo daryt? Apgramdžiau, kiek galėdamas, supuvusias vietas ir apipyliau visus pamatinius gaza (kerosinu), išpyliau apie du gorėiu gazos. Nuo to syk grybai perstojo mano namus ēdę. Pa- bandykite!

U.

Korespondencijos.

Pašėsupys, kaimas Z.-G., Vilkaviškio pav. Jaunimas mūsų tokioj vienybėj gyvena, kokią retai kur gali rast. Mus kaimo vyrai susidėję į vieną kompaniją parsikviečia gana gražių lietuviškų knygų ir laikraščių iš užrubežės ir skaito vienas nuo kito parsinešdams. Vasarą net malonu paklausyt mus vyrus dainuojant vakarais grynai tėvyniškas lietuviškas dainas. Laikraščius lietuviškus skaito ne tik tai jaunimo kompanija, bet ir kiekvienas (?) vidutinio amžiaus ukininkas, sulenkėjimas viešpatauja tik pas senuosius ukininkus.

Kitų kaimų vyrai, imkit paveikslą nuo Z-iečių!

9. kovo.

Markunas.

Gudelių Žiurių, kaime Vilkaviškio p. buvo smagu ir ramu, iki neatsirado tarpų mūsų

judošius. Nekursai V. Š. persigėręs kariumenėj maskolišku raugu parėjo nesenei namo ir tuojaus ėmė visokius niekus zaunyt ant tų, kurie skaito lietuviškus laikraščius ir kabina lietuviškas lentas. — Aš, sako tasai papaikešis, atbuvau kariumenę ir nieko negaliu išrasti prieš valdžią. Drivijat patys valdžią, o kad paskui jus už tai ji baudžia, tai jus rėkiate. O ką-gi, girdi, veiks valdžia nekankinus tokių maištininkų; kad jų nekorotų, tai ir patį ciecorių jie iš rumų išvartų. — Ale tasai išgama ne gana, kad tokias zaunas zaunija, dagi ir žan- darams žada pranešti apie tuos, kurie lietuviš- kais dalykais užsiima. Tokių šunsnukių, kurie patys iš savo liuso noro žandarų darbais užsi- ima, reikalinga saugotis, kaip argių. Jei jisai nepasitaisys, tai paduosim toliaus visą jo vardą ir pravarde. Ant šio syk užteks dviejų jo pradinių litarų. — *Sekminių Versis.*

Liudvinavo apygardojkeliais metais pirmiaus buvo prasiplatinę lietuviški laikraščiai, o dabar retai kur išgirsi beskaitant laikraštį. Užtatai peštynės ir galvų skaldymai tai žydėte žydi pas mus. Daugumui net prieuolą įvarė žandarai ir žemskiai. Net gėda rašyt apie bailumą ir kinkų drebėjimą liudvinaviškių. Laikas jau but atsipeikėt nuo tos baimės. Kitur kuo žandarai persekioja, juo didesnį drąsumą ir gudrumą žmonės igyja, o pas mus suvis kitaip pasidarė.

Mejeris.

Daukšių bažnytkiemis, Kalvarijos pavieto. Gerai sako priežodis — „prie bažnyčios arčiaus, tai nuo Dievo toliau!“ — Ukininkas Galinas, kurio laukas prie pat bažnyčios prieina, jokiū budu nenorėjo parduoti ar parsamdyti gabalo žemės vienam lietuviui, kuris norėjo ant parankios vietos (prieš bažnyčią) krautuve įsi- taisyti. Krautuvis ikišiol neturėjome. Tasai vaikas gavo vietą savo krautuvei, ale toliaus nuo rinkos jau ne ant tokios geros vietos.

Lietuvio Galinis neužleido ant savo lauko, bet ant žydo Abelio jis daug maloningesnis pasirodė. Šiam davė žemės gabalą butui pasi- statyti. Abelis parsivežė limonado, popirosu, pridirbo bardų ir prekiauja, dabar jau puikiai gyvena. Pas žydą dabar daugiaus užaina, kaip pas kataliką.

Turėjom pirma prabaščių nekokios sąžinės, nenorėjo jisai kalbėt su vargdiečiais, o apie mokintus tai teip sakydavo: „neklaukykit jus tų margapilvių, ką jie savo knygelėse rašo!“ — Ale su tuo tai da vis gaudavom rodą — už- tekdavo jam už palaidojimus 4 ir 5 rublių, už krikštą 30 kapeikų. Prie dabarnykščio-gi pra- baščiaus pigiausias palaidojimas 8 rubliai, krikštas — 45 kp. Velionis prabaščius pavasari laidotuvėms palaukdavo prašomas iki rudenii, o šitam nors iš žemės kask, turi atiduot viską

tuojaus. Prie šito žmogus nė priet negali, turi gospadinė prašyt, kad praneštų kunigui apie reikalą.

Bekalėdodamas prabaščius renka pinigų ant įtaisymo naujų vargonų — kas pinigų ant to neduoda, tai kvietelės negauna! Tai jau visai begėdiškas darbas. — Girdėjau kunigėlių kalbant, buk laikraštis „Ukininkas“ „pagedo.“ Turbut ne „U-ko.“ Bet pamislykit, keno čia „pagedimas.“

Sapalių Žvakė.

Lenkų socialistai nori pagelbėti lietuviams. Lenkiškam darbininkų, slapta išeinančiame, laikraštyje „Robotnik“ N. 26, išleistame 13 d. vasario mėnesio 1898 m., straipsnyje „Ketvirtas susivažiavimas mūsų partijos“ terpu ko kito štai ką rašo:

Pasiremdamas ant to, kad nusikratymas nuo maskolių jungo reikalauja darbavimosi išvien lietuvių ir lenkų. Ketvirtas Susivažiavimas įsakio Centrališkam Darbininkų Komitetui stengtis „sueiti su lietuviškoms revoliucijoninėmis*) grupomis į kuonoarčiausią pažintį paremtą ant savytarpinės pagalbos, jeigu tik tos grupos savo propagandoje neplatina neapykantos prieš lenkus.“

„Tautiškas lietuvių krutėjimas, — pasak to straipsnio — dabar susidūręs su lenkų socialistišku krutėjimu“. Per pažintį su lenkų socialistais tasai patrijotiškas lietuvių krutėjimas greičiaus pasidarysiąs darbininkišku (luominiu) krutėjimu.

Yra jau apie trys metai ir lietuviška Socialdemokratiška partija, apie kurios darbus buvo rašyta „Varpe“ 1897 m. Jije labai nepatinka lenkų socialistams ir jie ant tojo ketvirtito Susivažiavimo rodija Centrališkam Komitetui paimti po savo prieglauda ir Lietuvos darbininkus, kadangi jie daugiausiai lenkiškai kalba. — Taigi ta lenkų partija apsiima ir toliaus versti Lietuvos darbininkus į lenkus ir vienu kartu žada padėti lietuviams — patrijotams!...

Už pagelbą mes dėkavojam! Gaila tik, kad ikišiol mes daugiaus bėdos, nėg naudos nuo lenkų pagalbos turėdavome. X. R.

Iš Obšrutų kaimo, Vilkaviškio pavieto. 1897 metuose teko man vieną kartą keliauti per Obšrutus. Užėjęs į karčiamą radau apie 6 Obšrutų vyrus jau gerai įtraukusius. Besėdėdamas išgirdau vieną iš geriančiųjų bekalbant garsiai. Na, „aš tam Juračiui padarysiu, kad jis drįso mus raštavot, tai negalima dovanot“. Juraitis mat yra Obšrutų kaimo šaltyšius. Vieną kartą keli obšrutiečiai begerdami toj karčiamej susipešė ir vieną iš savo draugų teip sumušė, juog anas vos nenumirė. Juračiui, kaipo šaltyšiui, buvo paliepta peštukus suimti ir nugabenti į Pažerių valsčiaus kanceliariją, iš

kur juos nuvarė ir pasodino į Vilkaviškio kalėjimą. Ten jie but gavę gerokai patupėti, kad ne Trampas, kuris nuvažiavo į Vilkaviškį, sudėjo kaučiją ir parsigabeno draugus namo. Taigi tą dieną visi jie linksminosi, kad išspruko iš kalėjimo, na žinoma, ir keršino Juračiui užtai, kad juos suėmė. Daugiausia rėkė Trampas, kuris kitą kartą ir-gi šaltyšium Obšrutuose buvo. „Kodėl, girdi, kaip aš buvau šaltyšium, nieko neraštavojau, viskas buvo tyka“ ir tt. Ale klausykit, kas toliaus iš to išėjo.

Mat, kaip visur Suvalkų gubernijoje, teip ir Obšrutuose buvo prilipinti prie stulpų lietuviški spaudinti atsiliepimai. Obšrutuose jie buvo prilipinti du kartu. Pirmą kartą apie juos pranešė policijai žydas Vilkaviškio, daktaras Gudinskis. Važiuodamas iš Pilviškių į Vilkaviškį ir pamatęs prie stulpo prilipintus lietuviškus atsiliepimus, žydelis pamislino, kad užskusdamas jis gali parodyti savę geru akyse policijos. Taigi vos tik parvažiavo į Vilkaviškį, tuojaus bėgo pas pavieto viršininką ir pranešė jam apie liet. atsiliepimus. Viršininkas tuojaus liepė žemskiams joti anuos nuimti.

Po tulam laikui atsiliepimai buvo vėl prilipinti. Taigi tais atsiliepimais sumislino atkeršinti Juračiui, gėrusieji prie manęs karčiamoje. Pirmučiausia vieni pradėjo pliaukšti, buk Juraitis pats lipinąs tas popieras, kiti vėl zaunijo, kad tai Juračio sunus lipina. Viens sakėsi, matęs, kad žmonėms beskaitant kas ten rodijo nulupti, o Juraitis, atėjęs, liepė palikti, sakydamas „tegul buna“. Iš visų tų išėjo tai, kad visus tuos, kurie ten karčiamoje gėrė, šaukė į Vilkaviškį pas pusprokuratorių ant tyrinėjimo. Apart to du kartu buvo žandarai Obšrutuose šnipinėti, bet matyt nieko nesuuodė, nės Juračiui nieko nedarė. Tada, kaip man pasakojo viens mano pažįstamas iš Obšrutų, piktadėjai padavė skuadą žandarams, buk Juraitis ir jo švogeris Stankevychia, kuris kelis metus gyveno Kybartuose pas prūsų rubežių, laiką valdžios uždraustas lietuviškas knygas. Taigi 30 diena gruodžio mėnesio perėjusių metų man bunant Vilkaviškyje, žiuriu važiuoją prokurator-palaikis, ir gauja žandarų su žemskiais. Pirmučiausia nuvažiavo pas Stankevichią į Garšvinius, Vilkaviškio valsčiaus, bet ten apart niekam nereikalingų laiškų, sako, daugiaus nieko neradė. Iš ten nuvažiavo pas Juraitį į Obšrutus. Pas tą žmogų, sako, radę pasakų ir dainų knygutę: rado teip-gi ir kvarmas kelnų, iškirptas Juraitienės iš seno lenkiško laikraščio. Tas iškarpas nusitvėrė išsivežė. Iš viso to jokios bėdos nėra Juračiui, jeigu neskaityti to, kad, išalke žandarai, išgėrė pas jį bonką degtinės, suėdė bliudą žalių kopustų ir pilną ragažę šutytų rapuku.

Gervė Kristijonas.

*) T. y. tokiomis, kurios rupinasi Lietuvą išgelbėti nuo maskolių jungo.

Starpolės žandariai gavo paliepiamą — nieko nedaryt žmonėms atradus pas ką lietuvišką kalendorių ar kitą kokią lietuvišką knygutę; jei tik būtų po vieną kalendorių atrasta, tai už tai nevalia dabar imt į kalėjimą, nors ir prieš valdžią ten būtų kas parašyta.

Medis.

Starpolė. Pro Starpolę nuo Šestakavo ant Karliū Rudos ši pavasari pradės daryt geležinkelį. Tai dabar ant tos linijos žydai lando ir lando, net įvairius ukininkų numynė: vis mat tie barzdilos šnipinėja jau iš anksto, kaip geriaus ten kokią gešeftą galės padaryt.

Vilkas.

Veiveriai, Starpolės pav. Garsus musų obrusitelius, prefektas kunigas Dubauckas vis da tebesidarbuoja pas mus. Kaip jis pas mus atsirado, tai atkeliavo pas jį iš Mozurijos ir jo kunigienė, nekuri Teofila Teporek. Kunigėlis prisimaguriavęs kiek tik jam reikėjo ant galo užsimanė šviežienos ir ir pavarė tą Teofiliją, o pradėjo glamonėtis prie Vaiciechauskienės, vieno mokintojo pačios. Bet anoji kunigienė Teofilija pakėlė rėksmą ir išpasakojė visiems, kad ji su kun. Dubaucku nuuo diu savo vyrą ir dvejatą vaikų. Tai darbai to kunigėlio.

Kun. Dubauckas savo mokintinius nevadiuokitaip, kaip „sukinsyn“, o mergaitės teip bjauriai jis šaukia, juogei nešoka net tas žodis ant popieros. Seminarijos valdžia patyrus apie tai buvo atstaciūs kun. Dubaucką nuo mokinimo. Bet štai atvažiuo Varšavos globėjo pagalbininkas p. Dobrovolskis ir kn. Dubauckui apart lengvo perspėjimo, kad teip smarkiai nesiburnytų ant mokintinių nieko dangiaus nebuvo, ir jisai vėl tebemokina mus vaikus.

Dyvinas daiktas. To kunigo visi kunigai nekenčia, visi mokintiniai ir net prasti žmonės niekina, o davatkos, kaip musės orie medaus, lipte limpa prie jo.

Gal naujas Seinų vyskupas kun. Baranauckas suvaldys tokius pašėlėlius kunigus. Kaip-gi neišeis iš mus mokyklų bedieviai, jeigu tenai mokina toki kunigai, kaip Dubauckas, Miknevyčius ir jų draugai.

Datirtas daiktas, kad Gudelių gminas, Starpolės p. dabarnykštis vaitas Matukevičius yra danešikas. Jisai pradžioj 1898 m. danešė policijai apie vieną lietuvišką knygą nešiką. Sergėkitės to latro ir numeskite greičiau jį nuo vaitystės! Matukevičius yra Veiverių seminariją išėjęs ir matyt gerai persiėmęs mokslu buvusio tuomet seminarijos viršininko, nelemtos atminties. Jurkevičiaus, kuris tolydžiui savo mokintinius mokino, apie ką ir kur reik danešt. Mokslas apie danešimus tai buvo viens iš pirminių dalykų tada seminarijoje.

Veiverinis.

Sintautų (Naumiesčio pav.) bažnyčios padėjime (skarbciau) zakristijonas atrado nuo senai sukrauta kelis šimtus ekzemplierių, spaudintų Suvalkuose 1853 metuose, Pasakų ir Išguldymų dešimts Dievo prisakymų kun. Tatarės.

Kad teip peržiūrėt mus bažnyčių padėjimus, tai terp sutrūnijusių popierių gal ne vieną akyvą dalyką atrastum!

Vargamistra mus sujieškojo terp bažnytinių popierių palikimą vieno kunigo, kurisai paliko bene 600 rubl. ant Sintautų bažnyčios. Tie pinigai jau senai guli Lomžos banke visai užmiršti. Čionai matome, kaip tai menkai prižiurima mus parapijų turtai!

Daugėla.

Kaunas. Jonas Kraučunas kaltinamas už redaktorstę „Ukininko“ ir „Varpo“ pradžioje kovo mėnesio 1898 m. tapo nusudytas ant vienų metų į Peterburgo kalėjimą ir po atsedėjimui gaus da trejis metus policijos priežiūros. Jokių dokumentinių darodymų ant tojo žmogaus žandariai neišrado, taigi ištarmė yra labai aštri. Ar užskaityta jam tie 8 mėnesiai, kuriuos ikišiol atsedėjo, nežinia tikrai, sako, kad paskaityta.

Raugas.

Peterburgas. Viens lietuvis pabaigoj 1897 m. buvo padavęs į cenzurą lietuvišką kalendorių. Atsakė jam, kad cenzura negali leisti spaudinti to kalendoriaus, iki augštesnėji valdžia ne išriš klausymo apie daleidimą lotyniškai-lietuviškų litarų į lietuviškus raštus.

Vienas mokinias lietuvis sausio mėnesį 98 m. padavė Varšavos mokslo apielinkės kuratoriui p. Liginui plačiai ant 9 lakštų parašytą straipsnį, labai aiškiai parodantį, kaip nenaudinga yra pačiai Maskolijai ginti lietuviams spaudinti savišką savo knygas. P. Liginas labai buvo dėkingas už tai tam lietuviui ir žadėjo nuvažiavęs į Peterburgą užstot už lietuviškai-lotynišką litarą.

Varšavos general-gubernatorius kunigaikštis Imeretinskis irgi prilankus lietuviškoms litaroms. Net Suvalkų ir Kauno gubernatoriai nieko neturi prieš lietuviškąs litaras. Tik Vilniaus kuratorius Sergiejevskis ir Varšavos kuratoriaus pagalbininkas Dobrovolskis priešinasi lietuviškoms litaroms. Šiuodu abudu vyrų visiems žinomi yra tamsumu savo galvų. Dobrovolskis net yra užmanęs da vieną ant lietuvių bandymą: išversti iš maskoliško ir atspaudinti maskoliškoms litaromis daugybę ukininkams naudingų knygelių ir užlieti jomis visą Lietuvą. Tada, anot Dobrovolskio, pamatysit, kaip maskoliškos litaros prigris prie lietuvių. Kas-žin da gal ir pasiseks tam maskolpalaikiui įvykdint savo užmanymą. Bet tai mums lietuviams ir mus litaroms nieką užkenks. Pervėlai maskoliai susiprato.

Perkuno Oželis.

Obšrutai, Vilkaviškio pav. Pas šaltyšių Jurgaitį žandarai su pusprokuratorium (iš Suvalkų) krėtė jieškodami atsišaukimų „Broliai Lietuviai!“ Mat viens judošius to paties kaimo buvo paskundęs, buk Juraitis lipinąs prie stulpų tuos atsišaukimus. Krata niekais pasibaigė, rado tik kalendorių ir rašytas dainas, kurias išsivežė.

Po kratymui Obšrutuose vėl pasirodė viens toksai atsišaukimas priklijuotas.

Turiu papeikti nekuriuos išgamius lietuvių, kurių patys nulupa prilipintus lietuviškus atsišaukimus. Štai ir pravardės tokių maskol-bernių: Šunskuos nuplėše prilipintus atsišaukimus šaltyšius Brazauckas; Gižuos per Kalėdas ir per Naujus Metus vaitas Masaitis nulupo liet. atsišaukimus; Vilkaviškyje nuplėše žemskis lietuvis Rimkevičia. Na, kad žemskiai, žandarai ir kitoki policijantai teip daro, tai nė dyvų nėra, nės jie jau velniui parsidavę. Ale kam patiems lietuviams tuos gerus darbus naikinti ir maskoliams gėrinti — tai jau negražu yra ir dideliai peiktina ir gėda tegul bus tiems!

Pilviškiuos vėl buvo pradžioj šių metų „krokadelius“ (Vonseckis) ir klausinėjo labai apie daktarą Stanislovą Matulaitį. Ant galo nerasdami nieko kaltės ant nieko užpuolė ant kriaučiaus Žebraucko, kad įsai buk kaip tik pamato žandarus, tai ir pasakoja tuojaus visiems, kad jau čia žandarai. Žmogelis pašauktas labai išsigando, ale kaip nieko nežinantis, tai ir nieko negalėjo nuo jo išgaut.

Jau vėl, matyt, užpuolė upas pasiutimo ant Vonseckio. Mat kaip kad pasiunta, tai namie negali nurimti, bėga į laukus ir užsiapuola ant visų, ką tik patinka ant savo kelio.

Gižų (Vilkav. pav.) prabaščiaus išradimas. Gižų prabasčius atrado vyskupo Baranausko pasiuntime į avelis šitaip parašyta: „Mielai vaikeliai! neskaitykit knygelį, kurios pareina iš Prusų; o tai gazietų. Atsineškit pas manę parodyt, tai aš peržiurėjęs pavelsiu arba sudegėsiu!“ Kitur niekas to nebuvo skaitęs. Tai mat koks gudrus tasai prabaštelis. — Jis nori nė pinigą nemokėjęs, nė niekur nieko, o viską žinot ir gazietas dykai turėt. O kas-žin, ar spėtu žiurinėti, jei visi imtų nešt! Aš mislyju, kad nespėtu, nės lietuviškų knygų ir gazietų labai daug apie mus gauname. Ale bereikalo kunigėlis laukia nuo musgazietų, mes ir patys žinom, kas gerai, o kas ne, per tai ir nepaklausysim jo.

— **Apie Sintautus ir Griškabudį** yra keli ukininkai, kurie turi po keletą margų savo sėtos girios, ir jiems malkų jau nereik pirktis. Rodyjam ir kitiems pasiskubinti dykas vietas

savo lauko medžiais užsėt ar užsodint. Gir-dėjau, kad rundas už toki giria apsėtą lauką nė mokesčių neima.

— **Pasirengimas į aukso šalį.** Apie Laučkaimį*) nekuriuos merginos, kas-žin keno prikalbomos, tariasi važiuot į Klondykę, kur labai daug aukso ir labai mažai moterų randasi. Perspėjam tas vėjavykės, kad neklausytų visokių valkatų, kurie tas mergas greičiau į paleistuvių namus, neg į Klondykę nusivež. Kelionė į tą aukso šalį labai ilga, sunki ir brangi. Jau ne vienas vyras bekeliaudamas į ten badu numirė. Ant galo jau ir *pervelu* dabar į Klondykę važiuot, nės jau privažiavo daugiaus žmonių, neg reikia.

Suvalkų gub. Už užmuštus galvijus dėl apstaidymo gyvuolių maro ant ateinančių penkių metų valdžios paskirta mokėt tiek, kaip ir pirmiaus, t. y. už bulių arba jautių 60 rublių, už karvę 40 rub., už bergždžią karvę 30 rub., už veršį 10 rub.

Nuo raguočių pas mus jau kelios dešimtys metų mokasi mokestis, pirma mokėdavo bene po 6 kap., o dabar jau tik po kapeiką. Ale galvijų maro beveik visai negirdėt buvo pas mus, jeigu neskaityt atsitikimų, kada gyvuolių dakturai tyčia užmušinėdavo gyvuolius, kad priversti žmonės atsipirkt. Tai-gi susirinko iš to galvijų mokesčio jau apščiai pinigų, už dalį kurių dabar valdžia paskyrė į kiekvieną pavieta po rundavą gyvuolių daktarą (veterinorių). Pirmiaus buvo viens veterinorius ant kelių pavieta.

Rainys.

Marijampolė. Į gimnazijos studentų kazermes (į internatą) prieš Kalėdas atsiuntė iš Varšavos „diatką“, kuri pasirodė, *žandarus* tenai buvo. Tos „diatkos“ dalykas — neva prižiūrėt vaikus, kad katras jų sau ko blogo nepasidarytų, kad sprando nenusisuktų belakstant po kiemą, kad visi vaikai naktį miegotų internate, o ne, kur kokioj virtuvėje ir tt. Ale svarbiausia priderytė to naujojo užveizdo, tai šnipinėti po vaikų kišenius ir kuparėlius, ar ne ras kur kokių užgintų dalykų, knygų, laikraščių ir rankraščių. Marijampolės gimnazija garsi yra net Maskolijoje, kaip gimdytoją nepaklusnių — piktų dvasių. Iš tos priežasties rudenį 1897 m. pagalbininkas Varšavinio kuratoriaus (popceitiliaus) Dobrovolskis šiteip išsitarė prieš mus gimnazijos valdžią; kad iš Marijampolės gimnazijos išeina labai daug revoliucionierių,**) tai gal geriaus, girdi, butų ją visai uždarius!

*) Vilkaviškio pav. Suvalkų gub.

**) Revoliucionieriais tasai burliokas vadina visus, kas tik nesigėri maskoliškų raugalų, degutų, tripete ir tt.

Tai-gi vėl jau kelia klausymą apie išnaininimą mūsų gimnazijos. Ale mes tikimės, kad tai neatsitiks, nes tai bene bus užmanymas mūsų žandaro Vonsiackio ir pusprokuratoriaus Samochodskio, su kuriais p. Dobrovolskis ilgą rodą turėjo. Tai jie turėjo ir įkalbėt tam kacapėliui, kad geriausia išnaininti piktas lietuviškas dvasias, tai uždarius gimnaziją. Nišmanėliai! O ką jie dabar veiktų nėsant tų piktųjų dvasių? Už ką jie sau kelpinigių imtų ir medalius bei orderius pelnytų? Patys ant savo pragaišties darbuojasi!

Ugi kur dingtų internatas su maskolišku „duku“, su jojo naujųjų žandarų „diadka“, kuris tik-gi dabar jau išnainkįs tas priešgynės lietuviškas dvasias. — Tas pats p. Dobrovolskis atrado, kad vaikus internatė maitina supuvusia mėsa, kad vaikai labai blogai mokinasi, nės 1897 m. iš 46 tik 6 liuosai perėjo į augštesnes klases, kad pagal pripažinimą daktaro internatė keli „študentai“ užsikrėtę buvo piktąja liga (sifiliu). O tuo tarpu gimnazijos valdžia sukrovė per 3 metus jau 3000 rublių iš tų pinigų, kuriuos moka tėvai už savo vaikus.

Tėvai! ar jus matote, ką maskoliai daro su jusų vaikais. Ne gana, kad jus vaikai Marijampolės internatė turi maskoliškai melstis, nors ciecoriaus pavelyta kiekvienam savo kalboj melstis; ne gana, kad jie visokiais špiegais apstatyti, negana, kad jų protą prisispyrę šipina, ale ir valgyt jiems ten neduoda ir bjauriomis ligomis užkrečia! Tik pamislykit — už 190 rublių jie turi per 8—9 mėnesius supuvusią pasmirdusią mėsą valgyt! Tai yr net ne kazermės, bet kalėjimas, tikra Kalvarija!

Verst į internatą ministerio uždrausta. Pertai reikia skųstis, jei tik ką šiokių ar tokių būdu verstų atiduot savo vaiką į tas neapkenčiamas kazermes! Tai jos sau galą gauna! Pirmą jų nebuvo, ir už 100—120 rublių mūsų vaikai puikiai išsimaitindavo mieste ir akzaminus išduodavo.

Teisybę ir mus gimnazijos valdžia susiprato jau. Ėmė daryt apskaitymus, po išvažiavimo Dobrovolskio ir atrado, kad jeigu internatė bus 42 mokintiniai, tai gana girdi butų ir po 165 rublių nuo kiekvieno imti.

Ant užbaigimo noriu atkreipt akis da ant vieno dalyko. Bažnyčioje per karališkas šventes gimnazijos mokintiniai ima kartais ir pagieda ant vargonų „Dieve ciecorių gink! maskoliškai — Turbut kunigai nežino, kad popiežius Pijūšas IX metuose 1877 užgynė maskolišką kalbą bažnyčiose vartoti ir iškeikė (ekskomunikavo) ją. Jei maskolijo valdžia užgynė pravoslavams pereit į katalikus, tai nėra, kam ir nēr dëlko maskoliškai melstis bažnyčiose. Pertai visi

katalikai, kurie maskoliškai bažnyčioje gieda arba meldžiasi, griešija ir užsitraukia ant savęs popiežiaus iškeikimą.*)

Užmiršau pasakyti, kad malda prieš mokslą ir po mokslui dabar pas mus eina pagal tautas — lietuviai lietuviškai, lenkai lenkiškai vokiečiai vokiškai, maskoliai maskoliškai, o žydams visai nereik melstis. Dėl lietuvių atsiūsta vertimas pirma kalbėtos maldelės, atspaustas Varšavos maskoliškomis litaromis, ale su įvedimu litaros j. Tai-gi, patys maskoliai pripažino jau, kad ju litaros be permaining netinko lietuviams. —

Kad pripildyt lakštą popieros pasakysiu da, kad prieš Kalėdas buvo šaukti į Varšavą pas kuratorių nekurie mokintojai mūsų gubernijos dėl apsprendimo, kaip įvest maskoliškai lietuviškas knygas į mus mokslynčias. Iš Suvalkų buvo gimnazijos mokintojas Pozerskis, iš Veiverių — seminarijos mokintojas Zilinskas, iš Virbalio — perdėtinis dviklasinės mokslynčios Lapinskas. Visi jie lietuviai, ale toli ne pirmo sorto, o Lapinskas, tai tiesiog obrusitėlius ir šnipukas. Kas nutarta, da nežinia. —

Deivė.

Pieninė draugystė. Vilkaviškio pavieto arčiaus prie Kybartų gyvenantieji ukininkai žada ant šios (1898 m.) vasaros susidėję nusipirkti mašiną**) sviestui nuo pieno skirti ir savo sviestą į Kybartus, į Eitkunus ir kitur pristatyti. Vienas Kybartų ukininkas Torkleris jau turi tokią sviestinę mašiną ir jis puikiai ant to išėina. Pasukas likusias sviestui atskyrus jis kiaulėms sušeria, nuo ko kiaulės labai tunka ir gerą pelną Torkleriui duoda. Ikišiol pieno kupčystė pas mus žydų rankose. Dvaruose žydai, teip vadinami paktininkai, samdo nuo dvarponų karves ant pieno duodami po 40—45 rublius už karvę per metus. Dvarponis laikydamas 50 karvių suvisai be didelio rūpestio paima į du tukstančių rublių už vieną pieną per metus. Ukininkai ikišiol labai mažai pelnydavo iš pieno.

O tai suvisai bereikalo. Susidėję galėtų puikų pelną iš to turēt, ypač pamiesčiai ir pageležinkeliai.

Dumas.

Vilnius. Čionai pradžioje adventų praprasta rinkti pinigai kunigams ant „rarotų“, už atlaikymą dievmaldystės. 1897 m. nuo darbininkų Varšavos geležinkelio surinkta netoli pusantro šimto rublių; tik vagoninių dirbtuvių darbininkai nieko nedavė ant rarotų, užtatai sudėjo keletą rublių vienam sergančiam darbininkui ant švenčių. Kiti darbininkai irgi purtos ir nenori jau duot pinigų ant rarotų.

Mn.

*) „Tėvynės Sargas“ No. 12, 1897 m., p. 8.

**) Apie pustrėčio šimto rublių pareitų ji.

Naumiestyje yra tokia žydelka, kuri ant kazyrių (kortų) kvailiems žmonėms mena apie visokius atsitikimus. Kas šventą dieną pas ją pilna vyriškių ir mergelių. Su visais ji mandagiai apsielgia ir puikiai moka nuo visų skatiką viliot, pagal kožno stoną, ima po 10 skatikų, po 40 ir po pusrublį. Iš to ji minta su penketų bokurų.

Vienam ukininkui Skliuosčių kaimo, Žaliosios valsčiaus, pavogė kas geležinę žagrę. Žmogėlis nejieško prapuolusio padaro, bet bėga į Naumiestį pas tą žydelką, idant nudėstytų kazyres, kur jo žagrė. Žydelka nupasakojo, kad jo žagrė esant labai toli, kad jis jos nerasęs. Nuleidęs nosį žmogėlis dūlino namo. Bėt viens išmintingesnis pamokino padaryt kratą savo kaime. Kaip padarė kratą, tai ir rado žagrę pas savo kaimyną ant tvartų šiauduose.

Viena mergina iš Obšrutų kaimo geiste geisdama gauti vyrą ir nežinodama, kada tas jos karštas noras išvyks, nukeliavo pas tą žydelką dasižinot, kada išteks už vyro. Užmokėjo ji žydelkai net visą rublį, kad gerai nudėstytų kazyres. Ale turbūt nieko iš to neišėjo, nės sukako jau du metai, o ta mergelė ir šiandieną rutų vainikėlį da tebenešioja.

Laiks jau yra liautis su tokiais burtais ir prietarais. Skaitykit lietuviškas knygas ir laikraščius, tai nors prašvis labiau jus galvos, nors nepenėsit bereikalo visokių apgavikų ir burtininkų!

Gervė Kristijonas.

Bebrininkai, Vilkaviškio p. Nesenei*) buvo mus kaime dvi kratos. Du žandarai ir du žemskiai padarę kratą pas Simaną Ilguną niekur „nieko“ nerado, tik tai spintoj užtiko daug degtinės. Pasibaigus darbui tie raudonsiuliai pasiprašė pietų: mat norėjo labai prie degtinės prisitaikyt. Neprigulėję duot est tokiems Šunsnukiams, ale Ilgunas per lietuvišką vaišingumą davė. Prisimaukę degtinės ir padėję pietų nuvažiavo jie kratyt Juozą Juodišį. Čia jau nerupėjo jiems krata, pasiprašė tuojaus gert. Ukininkas pargabeno alaus ir degtinės. Belakdami žandarai ėmė ginčytis su žemskiais, viens kitą niekindami. Ale bėda ir pažint savo augštybes, kada jau radę bonką gazo (kerosino) geria vargšai per degtinę. Beto! Žemskis Astrauskas net bonkutę trono, kuriuo batūs tepa, išgėrė iš degtinės ar alaus vietos.

Ant galo pradėjo tasytis viens su kitu. Pasidarė mušis. Susilankė šobles, nusiplėšė rubus, susibadė špigomis panoses iki kraują, daužėsi žandus, iki persigėrė nenukrito kur katram pasisekė: viens ant lovos, kits ant grindų, trečias ant slenkščio, o Astrauskas ant pridaržės per naktį nakvojo. nės labai nuo trono smirdėjo ir reikėjo tas žemskis kur

toliaus nuo žmonių nuvilkti. Ant rytojaus Juodišius susodinęs visus į ilgavežimą pavežino juos, visi raudonsiuliai piktai pagirioms nežiūrėdami viens į kitą nukeliavo namon. O žmonės iš to tur: gardžių juokų.

Vilnutis.

Iš Amerikos.

Bostono lietuviški kriaučiai (darbininkai) susitarę sumetė po kelis doliarus ir susipirko bendrą kriaučiską dirbtuvę (po No. 40 Kneeland str., Boston), 1000 doliarų vertės. Ta kriausių kuopa turi vardą: „Lithuanian Cooperative Tailoring Association“. Yra jau ir kita tokia kriausių kuopa, mažesnė už pirmą. Dalykas abiejų puikiai eina. Trečia tokia kriaučiska kuopa pradeda tvertis. Yra apart to užmanymas įsitaisyti ant to paties paveiklo prekystės namą.

Iki šiol mat Bostono kriaučiai bernaudoavo vertelgoms kontrakteriams. Šitie samdydavo kriaučius, duodavo jiems medegą ir iš to kontrakteriai turėdavo puikų pelną.

Dabar kriaučiai-darbininkai susiprato, susidėjo pinigų, nusipirko įtaisais ir medegą ir dirba ne vertelgomis, bet sau: pelnas eina ant visų naudos, bet ne vienam vertelgai į kišenį.

Reik da pridėt, kad tie vertelgos-kontrakteriai kiek įmanydami išpradžių stengėsi suardyt tą kriausių draugystę: jie samdė „bomerius“ tiems kuopininkams sumušti, bet patys tie „bomeriai“ pakliuvo į policijos lastas; skundė kuopininkus valdžiai, bet pat kontrakteriai pasiliko melagiais.

(Lietuva).

Baltimorėje lietuviai jau seniaus buvo įsitaisę publišką vakarinę mokslnyčią. Išpradžių buvo labai mažai norinčių pasimokint. Dabar-gi mokintinių jau tiek daug yra, juogei dėl vyrų reikėjo jau du ruimų užimt ir tai vis negali sutilpti — žada trečią ruimą jiems duoti. Merginų pabaigoj 1897 metų ant 20 daugiaus mokinas, nėg 1896 metuose. Mokintoju yra lietuvys Bacevyčius.

Mokslinėja yra miesto pinigais užlaikoma.

(Lietuva).

Iš Šenadorio Yra įsikerėjęs tarp lietuvių ir lenkų paprotys, kad čionais gimusiems savo vaikams duoda, angliszkas pravardes. Publiszkose mokslnainėse daug yra lietuvių ir lenkų vaikų, kurie yra užrašyti su grynai angliškomis pravardėmis. Bet štai kas atsitiko 15 d. gruodžio 97 m. vienoj iš Šenadorio mokslnaičių: tos mokslnainės užveizda klausinėjo visų mokintinių, kokia katro pravardė ir kokia jo tėvų pravardė. Pasirodė, kad toj vienoj mokslnainėj atsirado arti 50 vaikų, kurių pravardės netiko su jų tėvų pravardėmis. Vis tai buvo lietuvių ir lenkų vaikai, kurie pametę savo prigimtas

*) Kada? Rd.

pravardės užsirašė su angliškais pravardėmis. Visiems tiems vaikams, kurie turėjo permainingas pravardes, mokslinės užrašda liepė eiti namo — pavarė. Yra tai geras pamokinimas, kad nereikia išizadėti savo prigimtos pravarės, ir kad patys anglai už priėmimą anglišku pravardžių ne taip mus gerbia, kaip iki šiolai kitiems neišmanėliams galėjo rodytis. (Garsas).

Girtuoklystė lietuvių. Mahanoy City per 40 valandų atlaides Šv. Juozapo parapijoje, 12 dieną gruodžio mėnesio 1897 m. kun. J. Žebrys sakė pamokslą apie girtuoklystę. Anot kun. Žebrio žodžių Šenadoryje ir Mahanoy City lietuviai prageria 800 000 dolierių (turbūt, per metus. Rd.). Šenadoryje ir Mahanoy City esant daugiausiai per 100 lietuviškų salionų t. y. karčiamų. O kiek lietuviškų pinigų pereina į nelietuviškas rankas per užsimokėjimus lietuvių pakliuvusių dėlei girtuoklystės į kalėjimus už sėdėjimą juose! (Garsas.)

Lietuviai apgulė lenkus. Pradžioje šių 1898 metų netoli nuo Wilkes Barre, P., miestelyje Mill Creek lietuviai kruvinai susipešė su lenkais dėlei bažnyčios, kurią išvien buvo pastatė, o dabar su revolveriais nori vieni nuo kitų pasiveržti. Lenkai suvyti į bažnyčią užsikrovė visokiais rakandais duris išvidaus, kad lietuvių neišsileisti. Konstableris su keliolika žmonių įsilaužė į bažnyčią, kad lenkus išvyti; bet šie paėmė tuos drąsūnus ir per naktį nelaisvėje laikė. Lietuviai-gi apgulė išvisur bažnyčią, pasidarė abazą ir nori priversti lenkus pasiduoti, o policijos viršininkui (šerifui) grasina ginklais, kad nesikištų į jų reikalus.

(Darbininkas, N. 2, 98.)

Iš Prūsų Lietuvos.

Tilžė. Prūsų Lietuvoje yra terpu lietuvių didis krutėjimas, nės skyrimas deputatų ciecorystės saimui netoli. Urėdiškai apsakytą ant 16 birželio pagal naują rokundą. Lietuviai tur keturis kandidatus pastatė, iš kurių 2 mįslyja be abejonės iškirti. Miestuose ir didžiuose kaimuose atlaiko sueigas dėl pasirodavojimo apie skyrimą deputatų. Sueigų buvo atlaikytų: Klaipėdoje, Tilžėje, Priekulėje, Sauguose, Kintuose, Plaškiuose, Katycziuose, Šilokarcziamoje, Rusnėje ir tt., ant kurių kartais net per 300 lietuvių susirenko. Sueiguose yra rodavojima apie lietuvių padėjimą ekonomiškose, politiškuose ir tautiškuose dalykuose. Prūsų lietuviai gruntojo savo politišką partiją atsišaukdami ant pamatinio Prūsijos įstatymo, kuriame pagal 27 artikulą yra pavelyta kožnam Prūsų padonui savo politišką dumą išreikšti. Gal būtų Prūsų lietuviai ir visai tautiškai išmirę, jei ne viens valdžios padavadijimas būtų juos iš to letargiško jų miego išbudinęs. Pirm 20 metų

mokino mokyklose lietuviškai ir jei kas iš lietuvių norėjo, tas galėjo duoti savo vaikus mokyklose ir vokiškai išmokinti. Bet 1873 metuose išleistas valdžios paliepimas paliepė su prievara visus lietuvių vaikus vokiškai mokinti. Iš to sujudo lietuviai, siuntė petacijonų (maldos gromatų) iki valdžios ir paties ciecoriaus, bet nieks ne gelbėjo. Tada lietuviai matydami, juog teisingi jų prašymai ne randa išklausymo, sumislino iš savo tarpo kelis deputatus išskirti ir nusiusti ten į saimbutį, jeib augštesnei valdžiai parodytų, kad da lietuvių yra, kurie nieku budu nenor išsižadėti savo tautos ir tėvų kalbos. Lietuviams yra ale sunku kariauti su vokiškais partijomis; jie stokoja inteligentų ir gerų vadovų. Intelijantai yra labai sugermanizeriuoti, net kitas iš jų jau prieš savo tautą prieš dirba. Bet nieko, krutėjimas Prūsų lietuvių kyla iš apačios iš tarpo pačių ukininkų, o tai da geriau, nės ukininkai yra pamatas visų luomų, o kad pamatas tvirtas, tai yra tvirtas visas namas ir todėl Prūsų lietuviai ne išnyks nuo šios pasaulės.

Draugystė „Byrutė“ ir nesnaudžia, ji ir darbuojas, norint ir silpnai. 20 d. vasario atlaikė savo žieminę šventę su koncertu ir teateru, ant kurios apie 700 žmonių buvo susirinkę. Ant bynės užvedė tragediją „Keistutis“, kuri ne per geriausiai išpuolė, ale to ne atbojant prie susirinkusiųjų prietarima rado. Kaip tyriau apsiėmė Draugystė „Byrutė“ ir savo vasarinę šventę švesti, apie kurią „Ukininko“ skaitytojams ir pranešu. — L.

Visokios žinios.

Naujasis cukrus — nuodai. Nuo perieitų metų paplito po Lietuvą, ypač per žydus, nauji saldumynai naujuoju cukrum arba Sacharinu vadinami. Prusuose jo gali kiek nori nusipirkt, po 2 skatiku ritinukas. Sacharinas yra kelis šimtus kartu saldesnis už cukrų, ale užtatai ir gali įsiai dideliai užkenkt sveikatai. Nuo jo gali žmogus skilvi savo sugadinti, gali gaut užimą ir kvaitulį galvos.

Rosijos pardavinėt tą sachariną tik aptiekos turi tiesą, pagal daktarų receptus. Visus kitus, kas pardavinėtų tuos nuodus, galima po sudu atiduoti. Beto, žydėliai dažnai tais pačiais nuodais saldina limonadą ir arbatą arbatnyčiose. Taigi sergėkitės žmonės to naujojo cukraus, kaip nuodų!

Apie maskolių pačtus. Jau ne kartą buvo minėta mūsų laikraščiuose, kaip maskolių pačtų valdininkai plėšo gromatas šnipinėdami lietuviškų laikraščių ir laivakorių iš Amerikos parleidžiamu. Už laimingą pagavimą „trepnų“ dėl Maskolijos valdžios dalykų tie valdininkėliai

gaun pagyrimus, pinigiskas dovanas, orderius ir paaugstinimus ant tarnystos. Pačtų viršininkams tiesiog paliepta slapta gaudyt tuos „trepnus“ siuntinius. Na, žinoma, jie ir gaudo tai, draskydami ir tyrinėdami visokius ypač iš užrubežės ateinančius laiškus ir siuntinius. Nekurie pačtų viršininkai (kuone visi pas mus maskoliai) net žandarus kviečiasi į talką šnipinėti gromatomis. Tokiu būdu Maskolijos pačtai netiek rupinasi apie pildymą savo pridėrysčių, kaip apie gaudymą trepnų gromatų.

Štai viens atsitikimas, kaip Varšavos pačtas pristato net „rekomenduotus“ gromatas: pabirkantas storosios popieros p. Sokolnickis nusipirko nuo Varšavos pačto 200 pudų atliekamų popierų. Besikirstant tą galybę popieros netikėtai atrasta laiškas ant vardo p. B. su vekseliu ant 200 rublių. Pabrikantas ant tų pėdų nusiuntė tą laišką su vekseliu p. B. Pasirodė, kad laiškas jau prieš mėnesį buvo išsiųstas iš Petrokavo gubernijos. Jieškojo jo, ale nerado. Jei su rekomenduotu laišku teip atsitiko, tai ką kalbėt apie paprastus: jų dingsta daugybė!

Nauji Lietuvos vyskupai 1) Seinų — Antanas Baranauškas. Žinomas mokslo vyras ir dainius, turi dabar 63 metus, bet da tvirtas ir darbštus žmogus, nelenkiantis sprando prieš maskolius.

2) *Gasparas Gyrtautas*, Kauno pavyksupė, išventintas 12 lapkričio (pagal naująjį skaičių) 1897 m., gimė 1841 m. Veviržėnų parapijoje. Raseinių pav. ant Prūsų rubežiaus. Esąs minkšto, bet meilau, gero būdo.

3) *Steponai Zvierovičius*, Vilniaus vyskupas. gimė 1842 metuose Gardeno gubernijoje; esąs tai žmogus be energijos, duodasi lengviai kitiems valdyti, nuolaidus; net dovanas už savo nuolaidumą yra gavęs. „Tėvynės Sargas“ (N. 1, 98) išreiškia baimę, kad tasai vyskupas nenu-eitų pėdomis žinomo nuo seniaus, maskoliams parsiadavusio, valdytojo Vilniaus diecezijos praloto Zilinskio!

Vyskupas Zvierovičius *lietuviškai nemoka*. Tai yra didelė neteisybė, nes Vilniaus diecezijoje yra daug lietuvių. Kaip jie su savo vyskupu susišnekės?

Mūsų knygos.

Dailidė arba patarmės staliorms, surinktos iš geriausių naujųjų knygų Antano Dailidės. 1897. 104 p. 8°. Kur išleista, nepasakyta, bet aišku, kad Tilžėje, nes tas pats veikalėlis pirmiausia buvo atspaus-tas dalimis „Tėv. Sarge“.

Čionai surašyta apščiai visokių pamokinių staliorms, kaip tai — apie naujausias stalų

įtaisas, apie klijavimą, apie polituravimą medžių, apie uždėjimą malavų ir kt. Knygutė parašyta gan suprantamai, paaiškinta 120 suviršum paveikslėlių arba pašiinių, tikrai bus naudinga lietuviams. Iki šiol panašios knygutės lietuviškai parašytos da neturėjom, jeigu neskaityt „Aušros“ 1883 metų straipsnio vardu „Medega statant triobas“.

Rašysena ne lenkiška, bet lietuviška: su š, č, ū, v, ė, šiek-tiek skiriasi nuo rašysenos „Ukininko“. Išleista knygutė gerai, ant geros popieros, bet vis-gi randasi žymiai taisymo (korektos) klaidų.

Kaip brangi ji, nepasakyta, bet pagal pranešimą No. 1 „Tėvyn. Sargo“ 1898 m., knygutė ta parduodama po 25 kap. — tai-gi neperbrangi butų.

Vardas knygutės „Dailidė“, man rodos, ne pilnai atsako jos turiniui, nes pagal priežodį: musų dėdė dailidė, jis pastatė kiaulidė — žodis „dailidė“ reikštų ne stalių, bet tą, kuris stato triobas.

E. P.

Atsakymai.

Žvirbl. Nab. Eilės parašytos ne pagal eilivavimo tiesas. Dabar tokios tiesos spaudinamos „Varpe“ — persiskaityk jas, Tamista, ir pertaisyk savo eilės, tada tiks.

Markanui. Žinia iš Pašėsupio tinka.

Mejeriui. Didžiūma žinių tinka.

Sapaliu Žyakei. Tinka.

Sekminių Versiui. Žinia iš Gudelių-Ž. tinka.

Ts. „Šiluma“, „Ugnį ir Liepsną“ patalpysime.

Pagaikščiui. „Geležinkeliai“ atkeliauo, pilnai atspaudinti vargu galėsime, nes klišė paveikslėlių daug pareina. Reikalinga teipos-gi ir pertaisyt pusėtinai. Gal „Kalendoriui“ 99 m. tiks.

Piningus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitokiai adresas padėti:

Herrn Dr. Bruažis, Tilsit (Ostpreussen).

Turiny s.

Smulkus Kreditas. — Iš bobturgio parvažiavus. — Plokščių gminos sueigos nusprendimas apie mokyklas. — Apie Uždraudimą skaityt lietuviškas knygas per Seinų vyskupą. — Rodos ukininkams. — Korespondencijos: Pašėsupys; Gudelių Žiurių; Liudvinavo; Daukšių; Lenkų socialistai nor pagebėt lietuviams; Iš Obsrutų kaimo; Starpolės; Starpolė; Veiveriai; Sintautų; Kaunas; Peterburgas; Obsrutai; Pilviškiuos; Gižų; Apie Sintautus ir Griškabūdį; Pasirengimas į aukso šalį; Svaulų gub.; Marijampolė; Pieninė draugystė; Vilnius; Naumiestyje; Bebrinikai. — Iš Amerikos: Bostono; Baltimorėje; Iš Senadorio; Girtuoklystė lietuvių; Lietuviai apgulė lenkus. — Iš Prūsų Lietuvos: Tilžė. — Visokios žinios. — Mūsų knygos. — Atsakymai. —